



# ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ και ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ

Έκδοση 2011



Μετάφραση και επιμέλεια:

Χρίστος Μαϊφόσης

Διαιτητής Πετοσφαίρισης

Μέλος του Συνδέσμου Διαιτητών Πετοσφαίρισης Σάλας και Παραλίας Κύπρου  
Κυπριακή Ομοσπονδία Πετοσφαίρισης

	<p style="text-align: center;"><b>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ – 2011</b></p> <p style="text-align: center;"><i>σύμφωνα με τους Επίσημους Κανονισμούς Πετοσφαίρισης της FIVB 2009-2012</i></p>
-----------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

### **ΕΙΣΑΓΩΓΗ**

Οι συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες ισχύουν για όλες τις διεθνείς διοργανώσεις. Λόγω της σημαντικότητας αυτών των διοργανώσεων όλοι οι διαιτητές θα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να εκτελέσουν τα καθήκοντα τους τόσο από σωματικής όσο και από ψυχολογικής πλευράς. Είναι πολύ σημαντικό όλοι οι διεθνείς διαιτητές να αντιληφθούν τη σημαντικότητα και τη σημασία της απόδοσης τους σε ότι αφορά το σύγχρονο βόλεϊ.

Η Επιτροπή Διαιτησίας της FIVB (IRC) καλεί όλους τους διαιτητές που διαιτητούν επίσημους αγώνες πετόσφαιρας να μελετήσουν εξονυχιστικά τους επίσημους κανονισμούς (2009-2012) της FIVB, όπως και τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες ούτως ώστε να καταστήσουμε το άθλημά μας πιο ζωντανό και να αποφεύγουμε τις διακοπές. Η FIVB και η IRC πιστεύουν ότι όλοι οι διεθνείς διαιτητές γνωρίζουν πώς να εφαρμόζουν τους επίσημους κανονισμούς και επομένως δεν κρίνεται αναγκαίο να μπούμε σε εις βάθος ανάλυση τους. Ο κυριότερος σκοπός αυτού του κειμένου είναι η ομοιομορφία ανάμεσα στα κριτήρια που ακολουθούν οι διαιτητές.

Αν και το κείμενο αυτό προετοιμάστηκε και απευθύνεται σε διεθνείς διαιτητές, όλοι οι διαιτητές στις διάφορες Εθνικές Ομοσπονδίες καλούνται να μελετήσουν το περιεχόμενό του. Επιπλέον, οι διαιτητές των διαφόρων ομοσπονδιών θα πρέπει να ενθαρρύνονται να συζητούν το κείμενο αυτό μαζί με τους διεθνείς διαιτητές των χωρών τους.

\* \* \*

Είναι αναληθές το ότι ο διαιτητής απλά διευθύνει τον αγώνα χρησιμοποιώντας τους κανονισμούς σαν βάση για όλες τους τις αποφάσεις, γιατί η διαιτησία δεν μπορεί να είναι μόνο η μηχανική και αυτόματη εφαρμογή των κανονισμών. Αντίθετα χρειάζεται μεγάλη ικανότητα, η οποία αποκτάται μέσα από προσωπικές εμπειρίες, από συμμετοχή σε διάφορες διοργανώσεις που βοηθούν τον διαιτητή να αντιληφθεί ότι δεν είναι ένας εξωτερικός παράγοντας, αλλά ότι αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του παιχνιδιού. Επομένως ο διαιτητής δεν μπορεί να εκτελεί τα καθήκοντα του απλά ψάχνοντας για λάθη στην τεχνική ή τη συμπεριφορά παιχτών και ομάδων και εφαρμόζοντας τις προβλεπόμενες ποινές. Αυτή η πρακτική διαιτησίας θα ήταν πολύ λανθασμένη. Αντίθετα ο διαιτητής θα πρέπει να αποτελεί ένα ειδικό αλλά και ένα φίλο που βρίσκεται στην υπηρεσία του παιχνιδιού σε συνεργασία με τους παίκτες. Μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητο θα πρέπει να πάρει μια αρνητική απόφαση.

Δεν θα πρέπει ποτέ να βάζει τον εαυτό του στο προσκήνιο του αγώνα αλλά να παρεμβαίνει μόνο όταν είναι αυτό απαραίτητο. Αυτό το είδος συμπεριφοράς είναι απαραίτητο για το άθλημα της πετόσφαιρας στις μέρες μας. Το σύγχρονο βόλεϊ και οι στόχοι που έθεσε η FIVB απαιτούν θεαματικότητα και την παραγωγή θεάματος υψηλής ποιότητας για τους θεατές, που με τη βοήθεια των ΜΜΕ ανέρχονται σε πολλά εκατομμύρια. Το σύγχρονο βόλεϊ είναι ένα γρήγορο και θεαματικό άθλημα, χωρίς επαφή ανάμεσα στους αντίπαλους, που απαιτεί πολύ καλή φυσική κατάσταση, συντονισμό και φυσικά ομαδική συνεργασία. Σήμερα το βόλεϊ δεν είναι ένα άθλημα που παίζεται μόνο για την ευχαρίστηση που δίνει στους παίκτες σε μια μικρή αίθουσα, αλλά μεταδίδεται σε όλο τον κόσμο. Οι θεατές δεν περιμένουν να ακούσουν τη σφυρίχτρα του διαιτητή αλλά να δουν ένα εξαιρετικό αθλητικό θέαμα με ατομικές και ομαδικές διεκδικήσεις σε κάθε φάση με σκοπό τη νίκη.

Ένας καλός διαιτητής δρα καταλυτικά σε αυτή τη διαδικασία αποφεύγοντας να μένει στο προσκήνιο. Αντίθετα, ένας κακός διαιτητής παρεμποδίζει την εξέλιξη αυτού του θεάματος επιθυμώντας να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στο παιχνίδι, κάτι που είναι εντελώς αντίθετο με τις απαιτήσεις της FIVB. Ο διαιτητής θα πρέπει να ανταμείβει τις ομάδες και τους παίκτες για θεαματικές και συναρπαστικές ενέργειες πάντα στο πνεύμα των κανονισμών. Είναι επίσης σημαντικό οι διεθνείς διαιτητές να διατηρούν εξαιρετικές σχέσεις με τους παίκτες, τους προπονητές κ.ο.κ. και η συμπεριφορά τους γενικότερα να είναι υποδειγματική.

Κατά τη διάρκεια του αγώνα θα πρέπει να είναι ικανοί να διαχωρίζουν ανάμεσα σε φυσιολογικές αντιδράσεις και εκφράσεις αισθημάτων υπό την ένταση του αγώνα και συνειδητές αντιαθλητικές συμπεριφορές. Δεν θα πρέπει ποτέ να τιμωρούν τέτοιες αυθόρμητες συμπεριφορές, ούτως ώστε οι αγώνες να διεξάγονται σε καλό κλίμα. Οι λογικές και κόσμιες εκφράσεις συναισθημάτων των ομάδων θα πρέπει να επιτρέπονται όπως, για παράδειγμα, να σηκώνονται για να επευφημήσουν μια θεαματική ενέργεια ή να ενθαρρύνουν τους συμπαίκτες τους. Παρόλ' αυτά, εσκεμμένες αρνητικές εκφράσεις ή απρεπείς χειρονομίες προς αντίπαλους ή διαμαρτυρίες σε αποφάσεις των διαιτητών απαγορεύονται αυστηρά και θα πρέπει να τιμωρούνται.

## **ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ**

---

### **Κανονισμός 1 – Αγωνιστικός χώρος**

---

1. Δύο μέρες πριν από τη διοργάνωση η Υποεπιτροπή Διαιτησίας, σαν μέρος της Επιτροπής Ελέγχου, θα πρέπει να επιθεωρήσει τις διαστάσεις του γηπέδου καθώς και την ποιότητα των γραμμών. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει επιτροπή ελέγχου, οι διαιτητές θα πρέπει να ελέγξουν και να μετρήσουν κατά πόσον οι διαστάσεις είναι οι προβλεπόμενες τουλάχιστον μια μέρα πριν από την έναρξη της διοργάνωσης. Εάν παρατηρήσουν κάποια παρατυπία, θα πρέπει αμέσως να την υποδείξουν στους διοργανωτές και να μεριμνήσουν για τη διόρθωσή της. Ο έλεγχος θα πρέπει να επιβεβαιώνεται:
  - 1.1 Κατά πόσον οι γραμμές έχουν πάχος 5cm (ούτε λιγότερο, ούτε περισσότερο).
  - 1.2 Το μήκος των γραμμών και των διαγώνιων (12.73m/41'9" έκαστη) και στα δύο γήπεδα.
  - 1.3 Ότι το χρώμα των γραμμών είναι ευδιάκριτο από το χρώμα του γηπέδου και της ελεύθερης ζώνης.
  - 1.4 Σε περιπτώσεις διοργανώσεων εκτός από Παγκόσμιες διοργανώσεις, διοργανώσεις της FIVB ή επίσημες διοργανώσεις, εάν υπάρχουν γραμμές άλλων αθλημάτων στον αγωνιστικό χώρο, οι γραμμές που ορίζουν το γήπεδο του βόλεϊ πρέπει να έχουν διαφορετικό χρώμα από τις άλλες.
2. Η κεντρική γραμμή ισχύει και για τις δύο πλευρές του γηπέδου (Κανονισμός 1.3.3).
3. Οι παίκτες έχουν το δικαίωμα να παίξουν τα μπάλα και πέραν από την ελεύθερη ζώνη στη δική τους πλευρά του γηπέδου (εκτός από την περίπτωση του σέρβις). Επομένως έχουν το δικαίωμα να επαναφέρουν τη μπάλα από οποιοδήποτε σημείο έξω από τη δική τους ελεύθερη ζώνη. Ο κανονισμός διαφέρει στην περίπτωση της ελεύθερης ζώνης των αντιπάλων (Κανονισμός 10.1.2).

### **Κανονισμός 2 – Το δίγτυ και οι στυλοβάτες**

---

1. Λόγω της ελαστικότητας του φιλέ, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να ελέγχει αν είναι τεντωμένο. Ρίχνοντας μια μπάλα στο φιλέ μπορεί να δει αν αυτή αναπηδά όπως προβλέπεται. Η μπάλα θα πρέπει να αναπηδά στο φιλέ αλλά το υλικό από το οποίο είναι φτιαγμένο δεν πρέπει να είναι υπερβολικά ελαστικό (π.χ. λάστιχο).

Εάν το φιλέ «κάνει κοιλιά» δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί.  
Το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ θα πρέπει να είναι κάθετο προς την επιφάνεια του γηπέδου και να βρίσκεται κατά μήκος της κεντρικής γραμμής.  
Οι αντένες θα πρέπει να είναι τοποθετημένες στις αντίθετες πλευρές του φιλέ και να βρίσκονται πάνω από τις πλάγιες γραμμές (Διάγραμμα 3).
2. Ο αγώνας δεν θα πρέπει να διεξάγεται αν το πλέγμα του φιλέ είναι σκισμένο (βλ. Κανονισμό 10.3.2).
3. Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να μετρά το ύψος του φιλέ πριν από την κλήρωση με τη βοήθεια μιας ράβδου (κατά προτίμηση μεταλλικής) σχεδιασμένης γι' αυτό τον σκοπό και η οποία αποτελεί μέρος του απαιτούμενου βοηθητικού εξοπλισμού του γηπέδου. Πάνω στη ράβδο θα πρέπει να είναι σημειωμένα τα ύψη 243/245cm και 224/226cm για άντρες και γυναίκες αντίστοιχα. Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής συνοδεύει τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας ούτως ώστε να την επιβλέπει.

4. Κατά τη διάρκεια του αγώνα (και ειδικότερα στην αρχή του κάθε σετ) οι αντίστοιχοι επόπτες γραμμών πρέπει να ελέγχουν κατά πόσον οι πλάγιες ταινίες είναι ακριβώς κάθετες με την επιφάνεια του γηπέδου και πάνω από τις πλάγιες γραμμές και κατά πόσον οι αντένες βρίσκονται στην εξωτερική πλευρά της κάθε ταινίας. Ένα όχι, τότε θα πρέπει να ρυθμιστούν αμέσως ανάλογα.
5. Πριν από τον αγώνα (πριν από την επίσημη προθέρμανση) και κατά τη διάρκεια του αγώνα οι διαιτητές θα πρέπει να ελέγχουν κατά πόσον οι στυλοβάτες και η καρέκλα του διαιτητή ενδεχομένως να εγκυμονούν κινδύνους για την ασφάλεια των παιχτών (π.χ. προεξέχοντα μέρη στους στυλοβάτες κοντά στους στρόφαλους, σχοινιά τεντώματος του φιλέ κτλ).
6. Πρόσθετος εξοπλισμός: πάγκοι ομάδων, τραπέζι σημειωτή, δύο ηλεκτρικές κόρνες με κόκκινες/κίτρινες λάμπες (μια ηλεκτρονική κόρνα κοντά στον κάθε προπονητή) για να κάνει αιτήματα για κανονικές διακοπές στο παιχνίδι (τάιμ-άουτς και κατ' εξαίρεσην αλλαγές ή για αλλαγή που πρέπει να γίνει λόγω ασυμφωνίας ανάμεσα στο φύλλο αρχικής παράταξης και την πραγματική παράταξη της ομάδας στο γήπεδο), καρέκλα για τον 1<sup>ο</sup> διαιτητή, ράβδος για το μέτρημα του φιλέ, πιεσόμετρο για μέτρηση της πίεσης των μπάλων πριν από το παιχνίδι, μια τρόμπα, ένα θερμόμετρο, ένα υγρόμετρο, μια βάση για 5 μπάλες παιχνιδιού, αριθμημένες πινακίδες 1-18 και για αγώνες της FIVB και Παγκόσμιες διοργανώσεις 1-20 για αλλαγές, 6 σφουγγαρίστρες (μήκους 1m), τουλάχιστον 8 απορροφητικές πετσέτες (40X40cm ή 40X80cm) για τους γρήγορους καθαριστές, δύο καρέκλες ποινών στις περιοχές ποινών και ένα τζάκετ για τον λίμπερο. Σε Παγκόσμιες διοργανώσεις, διοργανώσεις της FIVB και επίσημες διοργανώσεις μια κόρνα θα πρέπει να υπάρχει στο τραπέζι του σημειωτή για να μπορεί να ενημερώνει για λάθος περιστροφές, λάθη στις αντικαταστάσεις του λίμπερο, τεχνικά τάιμ-άουτς και αιτήματα αλλαγών.
7. Ο διοργανωτής θα πρέπει επίσης να μεριμνήσει για δύο εφεδρικές αντένες και εφεδρικό φιλέ, τα οποία θα πρέπει να βρίσκονται κάτω από το τραπέζι του σημειωτή.
8. Ένας ηλεκτρονικός πίνακας είναι υποχρεωτικός, όπως και ένας χειροκίνητος πίνακας στο τραπέζι του σημειωτή.

### **Κανονισμός 3 – Μπάλα**

1. Μια (μεταλλική) βάση για τις μπάλες είναι απαραίτητη για τις 5 μπάλες του αγώνα κοντά στο τραπέζι του σημειωτή (3 μπάλες αγώνα και 2 εφεδρικές μπάλες).
2. Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής παίρνει τις 5 μπάλες πριν από τον αγώνα και ελέγχει ότι έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά (χρώμα, περιφέρεια, βάρος και πίεση). Μαζί με τον 1<sup>ο</sup> διαιτητή επιλέγει τις τρεις του παιχνιδιού και τις δύο εφεδρικές μπάλες. Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής είναι υπεύθυνος για τις μπάλες κατά τη διάρκεια του αγώνα και για να τις επιστρέψει στον διαχειριστή του γηπέδου μετά το πέρας του αγώνα.
3. Μόνο μπάλες εγκριμένες από την FIVB μπορούν να χρησιμοποιηθούν (το είδος τους θα αποφασίζεται ανάλογα με τη διοργάνωση). Οι διαιτητές πρέπει να τις ελέγχουν και αν το σήμα της FIVB δεν είναι τυπωμένο στις μπάλες μπορούν να μην ξεκινούν τον αγώνα.
4. Σύστημα με τρεις μπάλες – κατά τη διάρκεια του αγώνα:  
6 επαναφορείς μπάλας θα χρησιμοποιούνται και οι θέσεις τους θα είναι στην ελεύθερη ζώνη όπως φαίνεται στο διάγραμμα 10 των κανονισμών.

Πριν από την έναρξη του αγώνα οι επαναφορείς μπάλας στις θέσεις 2 και 5 θα πάρουν από μια μπάλα από τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή.

Κατά τη διάρκεια του αγώνα και όταν δεν η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς:

- 4.1 Εάν η μπάλα βρίσκεται εκτός αγωνιστικού χώρου, θα πρέπει να επαναφέρεται από τον επαναφορέα μπάλας που βρίσκεται πιο κοντά της, ο οποίος αμέσως να την κυλά στον επαναφορέα μπάλας που θα την δώσει στον παίχτη που έχει σειρά να σερβίρει.
- 4.2 Οι επαναφορείς μπάλας θα πρέπει να κυλούν τις μπάλες μεταξύ τους (και όχι να τις ρίχνουν), όταν η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς, κατά προτίμηση από την πλευρά που δεν βρίσκεται το τραπέζι του σημειωτή.
- 4.3 Εάν η μπάλα βρίσκεται στον αγωνιστικό χώρο, ο παίχτης που βρίσκεται πιο κοντά σε αυτήν θα πρέπει να την κυλά εκτός γηπέδου προς την πιο κοντινή γραμμή σε αυτόν.
- 4.4 Όταν η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς, οι επαναφορείς μπάλας στις θέσεις 2 και 5 θα πρέπει να δίνουν τη μπάλα στον παίχτη που έχει σειρά να σερβίρει το συντομότερο δυνατόν ούτως ώστε το σέρβις να εκτελεστεί χωρίς καθυστέρηση.

#### **Κανονισμός 4 – Ομάδες**

1. Σε Παγκόσμιες διοργανώσεις και διοργανώσεις της FIVB (εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά στους κανονισμούς της συγκεκριμένης διοργάνωσης) η σύνθεση της ομάδας θα αποτελείται από 16 άτομα δηλαδή 12 παίκτες, ανάμεσα στους οποίους μέχρι και 2 λίμπερο, και 4 μέλη της προπονητικής ομάδας. Τα 4 αυτά μέλη είναι: ο προπονητής, ο βοηθός προπονητής, ένας ιατρός (πιστοποιημένος από την FIVB) και ένας γυμναστής/φυσιοθεραπευτής. Οι διαιτητές θα πρέπει να ελέγχουν πριν τον αγώνα (κατά τη διάρκεια του επίσημου πρωτόκολλου) τον αριθμό των ατόμων που έχουν δικαίωμα να κάθονται στον πάγκο της ομάδας ή να βρίσκονται στην περιοχή προθέρμανσης.

Εκτός από τους εγκεκριμένους παίκτες και τον διαπιστευμένο από την FIVB ιατρό, μόνο άλλα 3 πρόσωπα επιτρέπεται να κάθονται στον πάγκο κατά τη διάρκεια της διοργάνωσης.

Επειδή μόνο μέλη της ομάδας έχουν το δικαίωμα να κάθονται στον πάγκο κατά τη διάρκεια του αγώνα και να συμμετέχουν στην προθέρμανση, κανένα άλλο πρόσωπο δεν επιτρέπεται να συμμετέχει στην προθέρμανση πριν από τον αγώνα (Κανονισμός 4.2.2) και ούτε στην προθέρμανση ανάμεσα στα σετς.

2. Σε Παγκόσμιες διοργανώσεις και διοργανώσεις της FIVB συγκεκριμένοι κανονισμοί της διοργάνωσης θα καθορίζουν πως οι 12 παίκτες της κάθε ομάδας θα πρέπει να ορίζονται για κάθε αγώνα. Οι παίκτες θα πρέπει να φορούν τον ίδιο αριθμό φανέλας σε κάθε αγώνα.
3. Φυσιολογικά, σε επίσημους διεθνείς αγώνες ή τουρνουά ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής δεν χρειάζεται να ζητήσει έγγραφο για να πιστοποιήσει την ταυτότητα των παιχτών που αναγράφονται στο φύλλο αγώνα (οι ταυτότητας των παιχτών θα πρέπει ήδη να έχουν ελεγχθεί από την Επιτροπή Ελέγχου του αγώνα ή του τουρνουά). Εάν όμως υπάρχει κάποιος ειδικός κανονισμός που αφορά στις συμμετοχές των παιχτών και δεν υπάρχει Επιτροπή Ελέγχου, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής, σύμφωνα με τον εν λόγω κανονισμό θα πρέπει να ελέγξει τις ταυτότητες των παιχτών. Οι παίκτες που δεν προβλέπονται από τον συγκεκριμένο κανονισμό δεν έχουν δικαίωμα συμμετοχής. Σε περίπτωση διαφωνίας, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να καταγράψει την απόφασή του στο φύλλο αγώνα ή σε συνοδευτική

- έκθεση (σε επίσημα διεθνή παιχνίδια μπορεί να ζητήσει τη γνώμη ή την απόφαση της Υποεπιτροπής Εφέσεων).
4. Ο προπονητής και ο αρχηγός της ομάδας (οι οποίοι ελέγχουν και υπογράφουν τη σύνθεση της ομάδας στο φύλλο αγώνα) είναι υπεύθυνοι για τις ταυτότητες των παιχτών που αναγράφονται στο φύλλο αγώνα.
  5. Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να ελέγξει τις στολές. Εάν δεν πληρούν τις διατάξεις του κανονισμού 4.3 θα πρέπει να αντικατασταθούν. Οι στολές πρέπει να είναι οι ίδιες. Οι φανέλες πρέπει να είναι μέσα στα σορτσάκια και αν δεν είναι, θα πρέπει να ζητηθεί από τον παίκτη με ευγενικό τρόπο να τη βάλει μέσα στο σορτσάκι, ειδικά στην αρχή του αγώνα όπως και στην αρχή του κάθε σετ. Η λωρίδα υπογράμμισης του αριθμού του αρχηγού (8X2cm) πρέπει να βρίσκεται κάτω από τον αριθμό στο στήθος του ούτως ώστε να είναι εμφανής κατά τη διάρκεια του αγώνα. Η διαιτητές θα πρέπει να το ελέγξουν αυτό πριν από την έναρξη του αγώνα.
  6. Στην περίπτωση που οι ομάδες παρουσιαστούν με στολές του ίδιου χρώματος, η ομάδα που αναγράφεται πρώτη στο επίσημο πρόγραμμα (σύμφωνα με τον πίνακα Berger) και επομένως αναγράφεται πρώτη στο φύλλο αγώνα (πριν από την κλήρωση), θα πρέπει να αλλάξει στολές.
  7. Ο επίσημος εξοπλισμός των ομάδων περιλαμβάνει στολή προπόνησης και φανέλα τύπου πόλο ή επίσημο σακάκι, πουκάμισο, γραβάτα και επίσημα παντελόνια.  
Τα μέλη της ομάδας (όπως προβλέπει η Preliminary Inquiry) θα πρέπει να τηρούν έναν από τους ακόλουθους κώδικες ένδυσης:
    - 7.1 Όλοι να φορούν τη στολή προπόνησης και τη φανέλα τύπου πόλο του ίδιου χρώματος και στυλ, ή
    - 7.2 Όλοι να φορούν επίσημο σακάκι, πουκάμισο, γραβάτα (για τους άντρες) και επίσημα παντελόνια του ίδιου χρώματος και στυλ εκτός από τον γυμναστή, ο οποίος μπορεί να φέρει στολή προπόνησης και φανέλα τύπου πόλο.Αυτό συνεπάγεται ότι στην περίπτωση που ο προπονητής βγάλει το επίσημο σακάκι ή το τζάκετ προπόνησης όλα τα άλλα μέλη της ομάδας (εκτός από τους παίκτες) θα πρέπει να βγάλουν τα δικά τους επίσημα σακάκια ή τζάκετ προπόνησης ταυτόχρονα ούτως ώστε να υπάρχει ομοιομορφία.  
Μόνο μέλη της ομάδας που φέρουν στολή προπόνησης έχουν το δικαίωμα να βρίσκονται στον αγωνιστικό χώρο και την ελεύθερη ζώνη κατά τη διάρκεια της προθέρμανσης.

### **Κανονισμός 5 – Οι επικεφαλής των ομάδων**

1. Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να προσδιορίσει τον αρχηγό αγώνα και τον προπονητή και μόνο αυτοί έχουν το δικαίωμα να παρέμβουν στον αγώνα. Οι διαιτητές θα πρέπει να γνωρίζουν κατά τη διάρκεια του αγώνα ποιος είναι ο αρχηγός αγώνα της κάθε ομάδας.
2. Κατά τη διάρκεια του αγώνα ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει να ελέγχει ότι οι αναπληρωματικοί παίκτες κάθονται στον πάγκο ή βρίσκονται στην περιοχή προθέρμανσης. Παίκτες που βρίσκονται στην περιοχή προθέρμανσης δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούν μπάλες κατά τη διάρκεια των σετς. Τα μέλη των ομάδων, είτε κάθονται στον πάγκο, είτε βρίσκονται στην περιοχή προθέρμανσης, δεν έχουν το δικαίωμα να διαμαρτύρονται ή να αμφισβητούν τις αποφάσεις των διαιτητών. Τέτοιες συμπεριφορές θα πρέπει να τιμωρούνται από τον 1<sup>ο</sup> διαιτητή.

3. Εάν ο αρχηγός αγώνα ζητήσει μια επεξήγηση σε ότι αφορά την εφαρμογή του κανονισμού, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει να του την δώσει, εάν είναι αναγκαίο όχι μόνο με επανάληψη της χειροσήμανσης, αλλά χρησιμοποιώντας την επίσημη γλώσσα της FIVB (Αγγλικά), μιλώντας με συντομία και χρησιμοποιώντας την επίσημη ορολογία των κανονισμών. Ο αρχηγός του αγώνα έχει μόνο το δικαίωμα να ζητήσει επεξήγηση σχετική με την εφαρμογή ή την ερμηνεία των κανονισμών από πλευράς των διαιτητών εκ μέρους των συμπαικτών του (συνεπώς ο αρχηγός της ομάδας που έχει αντικατασταθεί και κάθεται στον πάγκο της ομάδας του ή που βρίσκεται στην περιοχή προθέρμανσης δεν έχει αυτό το δικαίωμα).
4. Ο προπονητής δεν έχει το δικαίωμα να ζητήσει κάτι από τα μέλη του σώματος των διαιτητών εκτός από τις κανονικές διακοπές του αγώνα (τάιμ-άουτς και αλλαγές). Στην περίπτωση όμως που στον πίνακα δεν φαίνεται ο αριθμός των κανονικών διακοπών του αγώνα ή/και το σκορ ή αν αυτά είναι λανθασμένα, μπορεί να ρωτήσει τον σημειωτή όταν η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς.

#### **Κανονισμός 6 – Η κατάκτηση ενός πόντου, ενός σετ και του αγώνα**

Όταν μια ομάδα αρνείται να αγωνιστεί ή κριθεί ελλιπής, ο σημειωτής θα πρέπει να συμπληρώσει το φύλλο αγώνα σύμφωνα με τον κανονισμό 6.4.

#### **Κανονισμός 7 – Η δομή του αγώνα**

1. Τα φύλλα αρχικής παράταξης θα πρέπει να ελέγχονται από τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή και από τον σημειωτή, προτού ο σημειωτής καταγράψει τις θέσεις αρχικής παράταξης των ομάδων στο φύλλο αγώνα. Ο σημειωτής θα πρέπει να ελέγξει κατά πόσον οι αριθμοί των παιχτών στα φύλλα αρχικής παράταξης αντιστοιχούν στους αριθμούς των παιχτών που αναγράφονται στο φύλλο αγώνα. Εάν δεν αντιστοιχούν, το φύλλο αρχικής παράταξης θα πρέπει να διορθωθεί και ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής να ζητήσει την αντικατάστασή του.
2. Αμέσως μετά το τέλος κάθε σετ ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει να ζητά από τους προπονητές να του δώσουν τα φύλλα αρχικής παράταξης για το επόμενο σετ, ούτως ώστε να αποφεύγεται επιμήκυνση του διαστήματος των τριών λεπτών μεταξύ των σετς.  
Σε περίπτωση που προπονητής συστηματικά καθυστερεί την συνέχιση του αγώνα, μη δίνοντας έγκαιρα το φύλλο αρχικής παράταξης στον 2<sup>ο</sup> διαιτητή, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να τιμωρήσει την ομάδα με καθυστέρηση.
3. Σε περίπτωση που σφυριχτεί το σφάλμα των λάθος θέσεων, μετά από την αντίστοιχη χειροσήμανση, ο διαιτητής θα πρέπει να υποδείξει τους 2 παίκτες. Εάν ο αρχηγός του αγώνα ζητήσει περισσότερες διευκρινήσεις σχετικά με την απόφαση, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να βγάλει από την τσέπη του το φύλλο αρχικής παράταξης και να υποδείξει στον αρχηγό τους παίκτες που υπέπεσαν σε σφάλμα.

#### **Κανονισμός 8 – Αγωνιστικές καταστάσεις**

1. Είναι σημαντικό να αντιληφθούμε τη σημαντικότητα της λέξης «εντελώς» στην πρόταση: «το μέρος της μπάλας που ακουμπά το δάπεδο βρίσκεται εντελώς εκτός των γραμμών που ορίζουν το γήπεδο».
2. Τα σχοινιά που χρησιμοποιούνται για να τεντώσουν το φιλέ πέραν από τα 9.50/10.00m δεν ανήκουν στο φιλέ. Το ίδιο ισχύει και για τους στυλοβάτες και τα καλώδια. Επομένως, όταν η μπάλα ακουμπήσει ένα εξωτερικό μέρος του φιλέ, πέραν από τις κάθετες πλάγιες λωρίδες (9m), θεωρείται ότι

ακούμπησε ένα «ξένο αντικείμενο» και θα πρέπει να σφυριχτεί. Η σωστή χειροσήμανση εκ μέρους και των 2 διαιτητών είναι «μπάλα έξω».

### **Κανονισμός 9 – Το παίξιμο της μπάλας**

1. Επέμβαση στο παίξιμο της μπάλας από επόπτη γραμμών, 2<sup>ο</sup> διαιτητή ή προπονητή στην ελεύθερη ζώνη:
  - Εάν η μπάλα κτυπήσει επόπτη γραμμών, διαιτητή ή προπονητή, τότε είναι «μπάλα έξω» (κανονισμός 8.4.2).
  - Εάν ο παίχτης υποβοηθηθεί από κάποιο μέλος του σώματος των διαιτητών ή από προπονητή για την επαφή με τη μπάλα, τότε το σφάλμα χρεώνεται στον παίχτη (υποβοηθούμενο κτύπημα, κανονισμός 9.1.3) και δεν θα δοθεί «επανάληψη».
2. Δίνεται έμφαση στο ότι μόνο τα σφάλματα που βλέπουν οι διαιτητές πρέπει να τα σφυρίζουν. Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει να βλέπει μόνο το μέρος του σώματος που έχει επαφή με τη μπάλα. Στην απόφαση του δεν πρέπει να λάβει υπ' όψιν την τοποθέτηση του σώματος του παίχτη πριν ή/και μετά το παίξιμο της μπάλας. Η Επιτροπή Διαιτησίας της FIVB επιμένει ότι οι διαιτητές πρέπει να επιτρέπουν την επαφή της μπάλας με τις παλάμες προς τα κάτω (overhand finger contact) ή κάθε άλλη επαφή που είναι σύμφωνη με τους κανονισμούς.
3. Για να κατανοήσουμε καλύτερα το κείμενο του κανονισμού 9.2.2 (Η μπάλα δεν επιτρέπεται να πιαστεί ή να μεταφερθεί. Μπορεί να αναπηδήσει προς οποιαδήποτε κατεύθυνση):

Η μπάλα που μεταφέρεται περιλαμβάνει 2 ενέργειες στο παίξιμο της. Η μπάλα πρώτα πιάνεται και μετά μεταφέρεται, ενώ παίζουμε τη μπάλα σημαίνει ότι η μπάλα αναπηδά από το σημείο επαφής.
4. Ο διαιτητής θα πρέπει να δίνει σημασία στη σταθερότητα της επαφής, ειδικά στο σημερινό βόλεϊ όπου χρησιμοποιείται ένα είδος επίθεσης-προσποίησης («ελαφρό κτύπημα με τα δάκτυλα»), η οποία μπορεί να αλλάζει την κατεύθυνση της μπάλας. Πρέπει να αντιληφθούμε ότι κατά τη διάρκεια του επιθετικού κτυπήματος το «ελαφρό κτύπημα με τα δάκτυλα» επιτρέπεται εφόσον η μπάλα δεν κρατείται ή μεταφέρεται. Με τον όρο «ελαφρό κτύπημα με τα δάκτυλα» εννοούμε την επιθετική ενέργεια (πάνω από το φιλέ) που εκτελείται απαλά με το ένα χέρι/δάκτυλα.

Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει να παρακολουθεί προσεκτικά τα «ελαφρά κτυπήματα με τα δάκτυλα». Αν η μπάλα μετά από αυτή την ενέργεια δεν αναπηδήσει αμέσως αλλά συνοδευτεί από τα χέρια/μεταφερθεί, πρόκειται για σφάλμα και θα πρέπει να τιμωρηθεί.
5. Οι διαιτητές πρέπει να γνωρίζουν ότι η ενέργεια παίχτη να μπλοκάρει τη μπάλα δεν είναι σύμφωνη με τους κανονισμούς εάν αντί για να εμποδίσει τη μπάλα που έρχεται από το αντίπαλο γήπεδο την κρατήσει (ή τη σηκώσει, σπρώξει, μεταφέρει, πετάξει, συνοδεύσει). Σε τέτοιες περιπτώσεις ο διαιτητής θα πρέπει να τιμωρήσει το μπλοκ σαν «πιαστό» (χωρίς όμως να υπερβάλλουμε).
6. Δυστυχώς πολλοί διαιτητές δεν αντιλαμβάνονται και συνεπώς δεν εφαρμόζουν σωστά τον κανονισμό 9.2.3.2. Δεν κατανοούν σε ποιες περιπτώσεις αναφερόμαστε στο «1<sup>ο</sup> κτύπημα της ομάδας». Σε 4 διαφορετικές περιπτώσεις η ομάδα κάνει 1<sup>ο</sup> κτύπημα (που μετρά σαν η 1<sup>η</sup> επαφή από τις 3 που δικαιούται η ομάδα):
  - 6.1 Υποδοχή από σέρβις.

- 6.2 Υποδοχή επιθετικού κτυπήματος (όχι μόνο από καρφί αλλά όλες οι επιθέσεις: βλ. κανονισμό 13.1.1).
- 6.3 Κτύπημα μπάλας που έρχεται από μπλοκ αντιπάλου.
- 6.4 Κτύπημα μπάλας που έρχεται από μπλοκ της ίδιας της ομάδας.
7. Σύμφωνα με το πνεύμα διεθνών διοργανώσεων και για να ενθαρρύνονται μεγαλύτερες σε διάρκεια φάσεις και πιο θεαματικές ενέργειες, μόνο οι πιο προφανείς παραβάσεις θα πρέπει να σφυρίζονται. Συνεπώς όταν ένας παίχτης δεν έχει πολύ καλή τοποθέτηση για να παίξει τη μπάλα, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να είναι πιο ελαστικός στην κρίση του σε ότι αφορά λάθη στο παίξιμο της μπάλας. Π.χ.:
- 7.1 Ο πασαδόρος τρέχει για να παίξει τη μπάλα ή αναγκάζεται να κάνει μια πολύ γρήγορη ενέργεια για να φτάσει τη μπάλα προτού κάνει την πάσα.
- 7.2 Οι παίχτες αναγκάζονται να τρέξουν ή να κάνουν πολύ γρήγορες ενέργειες για να παίξουν τη μπάλα αφού αυτή έχει αναπηδήσει στο μπλοκ ή σε άλλον παίχτη.
- 7.3 Η πρώτη επαφή της ομάδας μπορεί να γίνει ελεύθερα εκτός αν ο παίχτης πιάσει ή μεταφέρει τη μπάλα.

### **Κανονισμός 10 – Μπάλα στο φιλέ και**

### **Κανονισμός 11 – Παίχτης στο φιλέ**

1. Ο κανονισμός 10.1.2 δίνει το δικαίωμα στους παίχτες να ξαναπαίξουν τη μπάλα από την ελεύθερη ζώνη της αντίπαλης ομάδας. *Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής και οι επόπτες γραμμών θα πρέπει να κατανοήσουν αυτόν τον κανονισμό!* Κατά τη διάρκεια του αγώνα θα πρέπει να αναγνωρίζουν αυτές τις περιπτώσεις και να μετακινούνται αναλόγως ούτως ώστε να δίνουν χώρο στον παίχτη για να επαναφέρει τη μπάλα στο γήπεδο του!
- Εάν η μπάλα περάσει το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ, μέσα από το οριοθετημένο διάστημα, στην ελεύθερη ζώνη των αντιπάλων και την ακουμπήσει παίχτης επιχειρώντας να την επαναφέρει, οι διαιτητές πρέπει να σφυρίζουν το σφάλμα τη στιγμή της επαφής και να δείξουν «έξω».
2. Επικεντρώνουμε τώρα την προσοχή μας στον κανονισμό που αφορά την επαφή παίχτη με το φιλέ: «Επαφή με το φιλέ ή την αντένα (κανονισμός 11.3.1) *δεν αποτελεί σφάλμα, εκτός αν παρεμβαίνει στο παιχνίδι*». Το άγγιγμα της πάνω λωρίδας του φιλέ ή των 80cm της αντένας από παίχτη **στην προσπάθεια του να παίξει τη μπάλα** θα θεωρείται πάντα σαν παρέμβαση στο παιχνίδι.
- Η ενέργεια να παιχτεί η μπάλα είναι μια ενέργεια από τους παίχτες που βρίσκονται κοντά στη μπάλα και προσπαθούν να παίξουν. Πρέπει να είμαστε προσεκτικοί στην πιο κάτω περίπτωση:
- Όταν παίχτης βρίσκεται στο γήπεδο του και η μπάλα που έρχεται από το αντίπαλο γήπεδο κτυπήσει στο φιλέ και ακολούθως το φιλέ ακουμπήσει τον παίχτη (κανονισμός 11.3.3) ο παίχτης δεν διαπράττει σφάλμα.
3. Οι διαιτητές πρέπει να δίνουν σημασία στο γεγονός ότι τα καλώδια που χρησιμοποιούνται για το τέντωμα του φιλέ πέραν των 9.50/10.00m δεν ανήκουν στο φιλέ. Το ίδιο ισχύει για τους στυλοβάτες και για το μέρος του φιλέ που βρίσκεται έξω από τις αντένες. Συνεπώς, όταν ένας παίχτης ακουμπήσει ένα εξωτερικό μέρος του φιλέ (λωρίδα στο πάνω μέρος του φιλέ έξω από τις αντένες, σχοινιά, στυλοβάτες κτλ.) αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί σφάλμα, εκτός και αν επηρεάζει την ουσιαστική δομή του φιλέ.

4. Οι διαιτητές θα πρέπει να είναι σε θέση να διαχωρίζουν το πέρασμα στο αντίπαλο γήπεδο πέραν της κεντρικής γραμμής με το πέλμα (πέλματα) ή με άλλο μέρος του σώματος.  
Όταν το πέρασμα γίνει με το πέλμα, μέρος του πέλματος θα πρέπει να είναι σε επαφή με τη γραμμή ή να βρίσκεται πάνω από την κατακόρυφη προέκτασή της.
5. Λόγω του υψηλού επιπέδου των ομάδων οι ενέργειες κοντά στο φιλέ είναι θεμελιώδους σημασίας και συνεπώς οι διαιτητές θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί, ειδικά σε περιπτώσεις όπου η μπάλα ακουμπά στα χέρια των μπλοκέρ και μετά καταλήγει εκτός γηπέδου.
6. Για σκοπούς διευκόλυνσης του έργου των διαιτητών ο διαχωρισμός των καθηκόντων τους έχει ως εξής: ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα επικεντρώνει την προσοχή του σε όλο το μήκος τους φιλέ (από τη λευκή ταινία στο πάνω μέρος μέχρι τη λευκή ταινία στο κάτω μέρος) από την πλευρά του επιτιθέμενου και ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα συγκεντρώνει την προσοχή του σε όλο το μήκος του φιλέ από την πλευρά του μπλοκέρ.

### **Κανονισμός 12 – Σέρβις**

1. Για να εξουσιοδοτήσουμε το σέρβις δεν είναι απαραίτητο να ελέγξουμε ότι ο παίχτης που θα σερβίρει είναι έτοιμος – μόνο ότι ο παίχτης που θα σερβίρει έχει τη μπάλα στην κατοχή του.
2. Πριν ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει για σέρβις, θα πρέπει πρώτα να ελέγξει κατά πόσον έχει ζητηθεί replay από την τηλεόραση και αναλόγως να καθυστερήσει το σφύριγμα.
3. Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής και οι αντίστοιχοι επόπτες γραμμών θα πρέπει να προσέχουν τη θέση του παίχτη που θα σερβίρει τη στιγμή του κτυπήματος της μπάλας ή τη στιγμή του άλματος με σκοπό να κτυπήσει τη μπάλα. Οι επόπτες γραμμών πρέπει αμέσως να υποδείξουν στον διαιτητή ότι ο παίχτης υπέπεσε σε σφάλμα και ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να το σφυρίζει. Ο παίχτης που θα σερβίρει επιτρέπεται να αρχίσει την κίνηση του έξω από τη ζώνη του σέρβις αλλά θα πρέπει να βρίσκεται εξ' ολοκλήρου εντός της ζώνης του σέρβις τη στιγμή της επαφής (ή τη στιγμή που κάνει το άλμα).
4. Κατά την εκτέλεση του σέρβις ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής παρακολουθεί την ομάδα που σερβίρει και ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής την ομάδα που υποδέχεται.
5. Εάν ο παίχτης που θα σερβίρει δεν έρχεται κανονικά στη ζώνη του σέρβις ή δεν αποδέχεται τη μπάλα από τον επαναφορέα μπάλας, καθυστερώντας σκοπίμως, η ομάδα του μπορεί να τιμωρηθεί με καθυστέρηση.  
*Σημείωση:* Πολλοί διαιτητές και παίχτες παρερμηνεύουν το κείμενο του κανονισμού και θεωρούν ότι τα 8 δευτερόλεπτα μετρούν από τη στιγμή που ο παίχτης που θα σερβίρει ρίχνει ή αφήνει τη μπάλα για να εκτελέσει το σέρβις. Αυτό δεν είναι σωστό! Ο κανονισμός αναφέρει καθαρά: «... αφού ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει για σέρβις».
6. Η χειροσήμανση 19 είναι αυτή που πρέπει να χρησιμοποιείται από τους διαιτητές όταν η μπάλα από το σέρβις ακουμπήσει το φιλέ και τεθεί εκτός παιδιάς.

### **Κανονισμός 13 – Επιθετικό κτύπημα**

1. Για να κατανοήσουμε καλύτερα τον κανονισμό 13.2.4 που αναφέρεται στην επίθεση στο σέρβις των αντιπάλων, θα πρέπει να εστιάσουμε την προσοχή μας στο γεγονός ότι αυτό που θα πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν είναι **η θέση της**

μπάλας και όχι οι θέσεις των παιχτών. Σφάλμα είναι μόνο όταν το επιθετικό κτύπημα ολοκληρωθεί και μόνο τότε ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να σφυρίζει το σφάλμα.

2. Όταν ελέγχουμε τους παίχτες της πίσω ζώνης και το επιθετικό κτύπημα από τον λίμπερο είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ότι πρόκειται για σφάλμα μόνο όταν το επιθετικό κτύπημα ολοκληρωθεί (είτε η μπάλα περάσει εντελώς το κάθετο επίπεδο του φιλέ ή την ακουμπήσει αντίπαλος παίχτης).

#### **Κανονισμός 14 – Μπλοκ**

1. Ο μπλοκέρ έχει το δικαίωμα να μπλοκάρει κάθε μπάλα στο αντίπαλο γήπεδο τοποθετώντας τα χέρια του πέραν του φιλέ νοουμένου ότι:
  - Η μπάλα μετά το πρώτο ή δεύτερο κτύπημα της αντίπαλης ομάδας κατευθύνεται προς το γήπεδο του μπλοκέρ και
  - Κανένας παίχτης της αντίπαλης ομάδας δεν βρίσκεται αρκετά κοντά στο φιλέ σε εκείνο το μέρος του γηπέδου για να μπορέσει να συνεχίσει την ενέργεια της ομάδας του.

Παρόλ' αυτά, εάν παίχτης της αντίπαλης ομάδας βρίσκεται κοντά στην μπάλα και ετοιμάζεται να την κτυπήσει, το μπλοκ πέραν του φιλέ αποτελεί σφάλμα αν ο μπλοκέρ ακουμπήσει τη μπάλα πριν ή ταυτόχρονα με τον αντίπαλο παίχτη διότι θεωρείται ότι παρεμποδίζει την προσπάθεια του αντίπαλου παίχτη.

Μετά το τρίτο κτύπημα των αντιπάλων, κάθε μπαλιά μπορεί να σταματήσει με μπλοκ στο γήπεδο των αντιπάλων.

2. Δεν επιτρέπεται να γίνει μπλοκ σε σηκώματα και επιτρεπόμενες πάσες (όχι επιθέσεις) που δεν διασχίζουν το φιλέ προς το αντίπαλο γήπεδο εκτός μετά την τρίτη μπαλιά.
3. Εάν κάποιος μπλοκέρ έχει τα χέρια του πέραν του φιλέ και κτυπήσει τη μπάλα αντί να κάνει ενέργεια για μπλοκ, διαπράττει σφάλμα (η έκφραση «πέραν του φιλέ» σημαίνει ότι εκτείνει τα χέρια του πέραν του φιλέ, στο αντίπαλο γήπεδο).
4. Το κείμενο του κανονισμού 14.6.3: «Μπλοκάρει το σέρβις του αντιπάλου» σημαίνει ότι ολοκληρώνει μπλοκ σε μπάλα που έρχεται από σέρβις.
5. Εφόσον η μπάλα μπορεί να ακουμπήσει οποιοδήποτε μέρος του σώματος, αν κατά το μπλοκ η μπάλα ακουμπήσει τα πόδια στη διάρκεια της ίδιας ενέργειας αυτό δεν αποτελεί σφάλμα αλλά θεωρείται σαν μπλοκ!

#### **Κανονισμός 15 – Κανονικές διακοπές του αγώνα**

1. Τάιμ-άουτς και Τεχνικά Τάιμ-άουτς
  - 1.1 Όταν ο προπονητής ζητά τάιμ-άουτ θα πρέπει να κάνει την επίσημη χειροσήμανση. Εάν απλά σταθεί, το ζητήσει προφορικά ή πατήσει την κόρνα, οι διαιτητές μπορούν να μην δώσουν την εξουσιοδότηση για τάιμ-άουτ. Εάν το αίτημα για τάιμ-άουτ απορριφθεί, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να κρίνει αν επρόκειτο για πρόθεση της ομάδας να καθυστερήσει τον αγώνα και να την τιμωρήσει σύμφωνα με τους κανονισμούς.
  - 1.2 Ο βοηθός σημειωτής θα πρέπει να χρησιμοποιεί την κόρνα (ή κάποια άλλη παρόμοια συσκευή) για να δώσει την εντολή για έναρξη των τεχνικών τάιμ-άουτς (ΤΤΟ) όταν μια ομάδα φτάνει στους 8 και τους 16 πόντους στο σετ (αυτό δεν αποτελεί ευθύνη του 2<sup>ου</sup> διαιτητή). Ο βοηθός σημειωτής πρέπει επίσης να δώσει την εντολή με την κόρνα

για το τέλος των ΤΤΟ. Ο εκφωνητής θα πρέπει να πει για το πρώτο ΤΤΟ του σετ: «Πρώτο Τεχνικό τάιμ-άουτ». Στο τέλος πρέπει να πει: «Τέλος του ΤΤΟ». Αντίστοιχη διαδικασία θα πρέπει να τηρηθεί για το 2<sup>ο</sup> ΤΤΟ. Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να μεριμνήσει ούτως οι παίκτες να μην μπουν στο γήπεδο προτού η κόρνα του βοηθού σημειωτή σημάνει το τέλος του ΤΤΟ. Φυσικά, αν υπάρξει κάποιο πρόβλημα σχετικό με τα καθήκοντα του βοηθού σημειωτή, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής είναι υπεύθυνος να τον ελέγχει.

## 2. Διαδικασία αλλαγής

2.1 Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα στέκεται ανάμεσα στον στυλοβάτη και το τραπέζι του σημειωτή και – εκτός και αν ο σημειωτής υποδείξει ότι η αλλαγή είναι αντικανονική – θα κάνει τη χειροσήμανση (σταύρωμα των χεριών) για τους παίκτες ούτως ώστε να πραγματοποιηθεί η αλλαγή στην πλάγια γραμμή.

Στις περιπτώσεις πολλαπλών αλλαγών, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να περιμένει τη χειροσήμανση του σημειωτή, ότι η προηγούμενη αλλαγή καταγράφηκε για να προχωρήσει στην πραγματοποίηση της επόμενης αλλαγής.

2.2 Οι πολλαπλές αλλαγές θα πρέπει να εκτελούνται η μια μετά την άλλη: πρώτα ένα ζευγάρι παίκτες – ένας παίκτης να βγαίνει από το γήπεδο και ο αντικαταστάτης του να μπαίνει μέσα, μετά άλλος κτλ, ούτως ώστε να δίνεται η ευκαιρία στον σημειωτή να τις ελέγχει μια προς μια. Παρόλ' αυτά αν τη στιγμή του αιτήματος για πολλαπλές αλλαγές, κάποιος από τους παίκτες δεν βρίσκεται κοντά στη ζώνη αλλαγών έτοιμος να εισέλθει στο γήπεδο, η αλλαγή του θα πρέπει να απορρίπτεται χωρίς ποινή. Συνεπώς, παίκτες που δεν εμπλέκονται στη διαδικασία αλλαγής θα πρέπει να παραμένουν εκτός ζώνης αλλαγών.

2.3 Είναι πολύ σημαντικό να διασφαλίσουμε ότι οι παίκτες κινούνται γρήγορα και ήρεμα.

Η καινούργια διαδικασία αλλαγών αποσκοπεί στο να διατηρήσει τη ροή του αγώνα και να αποτρέπει τις καθυστερήσεις κατά τη διαδικασία της αλλαγής.

Σύμφωνα με τη νέα διαδικασία, οι περιπτώσεις κυρώσεων καθυστέρησης όταν αναπληρωματικοί παίκτες δεν είναι έτοιμοι να εισέλθουν στο γήπεδο θα πρέπει να μειωθούν στο ελάχιστο.

Είναι καθήκον του 2<sup>ου</sup> διαιτητή και του σημειωτή να μην χρησιμοποιήσουν τη σφυρίχτρα ή την κόρνα αντίστοιχα όταν ο αναπληρωματικός παίκτης δεν είναι έτοιμος όπως προβλέπεται (κανονισμοί 15.10.3a και 15.10.4). Εάν δεν προκληθεί καθυστέρηση, το αίτημα για αλλαγή θα πρέπει να απορριφθεί από τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή χωρίς κυρώσεις.

3. Σε περίπτωση τραυματισμού παίκτη, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να ζητήσει να γίνει αλλαγή. Σε περιπτώσεις σοβαρού τραυματισμού οι διαιτητές θα πρέπει να σταματούν τον αγώνα και να επιτρέπουν στο ιατρικό προσωπικό των ομάδων να μπει στο γήπεδο. Κατ' εξαίρεση αλλαγή λόγω τραυματισμού μπορεί να γίνει ελεύθερα από την ομάδα, χωρίς να λαμβάνονται υπ' όψιν οι «περιορισμοί που αφορούν στις αλλαγές» από οποιονδήποτε παίκτη δεν βρίσκεται στο γήπεδο τη στιγμή του τραυματισμού (κανονισμός 15.7). Πρέπει να δώσουμε προσοχή στον κανονισμό, ο οποίος αναφέρει ότι ο τραυματίας παίκτης που

αντικαθίσταται με κατ' εξαίρεσην αλλαγή δεν επιτρέπεται να ξαναμπεί στον αγώνα. Μια κατ' εξαίρεσην αλλαγή δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί σαν κανονική αλλαγή.

Οι διαιτητές πρέπει να διαχωρίσουν ανάμεσα σε αντικανονικές αλλαγές (όπου μια ομάδα κάνει μίαν αντικανονική αλλαγή, το παιχνίδι συνεχίζεται και ο σημειωτής/2<sup>ος</sup> διαιτητής δεν τον αντιλαμβάνονται, κανονισμός 15.9), και ένα αίτημα για αντικανονική αλλαγή, κατά τη στιγμή του οποίου ο σημειωτής ή το 2<sup>ος</sup> διαιτητής αντιλαμβάνονται ότι είναι αντικανονικό (κανονισμός 16.1.3) και το οποίο θα πρέπει να απορρίπτεται και να τιμωρείται με καθυστέρηση.

4. Αίτημα για αλλαγή πριν από την έναρξη του σετ επιτρέπεται και θα πρέπει να καταγράφεται σαν μια κανονική διακοπή του αγώνα στο σετ. Σε αυτή την περίπτωση ο προπονητής θα πρέπει να κάνει την αντίστοιχη χειροσήμανση για να αιτηθεί την αλλαγή.
5. Οι διαιτητές θα πρέπει να μελετήσουν και να κατανοήσουν επακριβώς τον κανονισμό που αφορά στο «αντικανονικό αίτημα» (κανονισμός 15.11):
  - τί σημαίνει «αντικανονικό αίτημα»
  - ποιές είναι οι τυπικές του περιπτώσεις
  - ποιά διαδικασία ακολουθείται σε αυτές τις περιπτώσεις
  - τί πρέπει να γίνει αν κάποια ομάδα το επαναλάβει στον ίδιο αγώνα.

Κατά τη διάρκεια του αγώνα ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να ελέγχει κατά πόσον ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής εφαρμόζει σωστά τον κανονισμό που αφορά στο «αντικανονικό αίτημα».

Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να ελέγχει ότι τα αντικανονικά αιτήματα καταγράφονται στον ειδικό χώρο στο φύλλο αγώνα.

6. Θα πρέπει να είμαστε ικανοί να διαχωρίσουμε ανάμεσα στην «αντικατάσταση του λίμπερο» (κανονισμός 19.3.2) και την κανονική αλλαγή, η οποία πρέπει να εγκριθεί από τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή ή τον σημειωτή και να καταγραφεί στο φύλλο αγώνα (κανονισμοί 15.5 - 15.10). Ο βοηθός σημειωτής καταγράφει τις αντικαταστάσεις του λίμπερο – όπως επίσης και τον επαναπροσδιορισμό – σε ξεχωριστό φύλλο ειδικό γι' αυτό τον σκοπό (R-6), ούτως ώστε ανά πάσα στιγμή να φαίνεται ο αριθμός του παίκτη που αντικαταστάθηκε από τον λίμπερο.

### **Κανονισμός 16 – Καθυστερήσεις του αγώνα**

1. Ο διαιτητής πρέπει να γνωρίζει τις αρχές, τους τύπους και τις ποινές των καθυστερήσεων. Επιπλέον, πρέπει να γνωρίζει τις διαφορές ανάμεσα στο αντικανονικό αίτημα και την καθυστέρηση.
2. Οι διαιτητές θα πρέπει να αποτρέπουν όλες τις ακούσιες ή εκούσιες καθυστερήσεις από τις ομάδες.

*Παράδειγμα καθυστέρησης:*

Παίκτης καθυστερεί το παιχνίδι ζητώντας άδεια από τον διαιτητή για να δέσει τα κορδόνια των παπουτσιών του. Αυτό τιμωρείται από την πρώτη φορά με «κύρωση καθυστέρησης».

Κυριότεροι λόγοι καθυστέρησης (μεταξύ άλλων) είναι:

- Αλλαγές
- Τάιμ-άουτς
- Σκούπισμα του γηπέδου

Κάθε παίχτης που ζητά από τον διαιτητή διακοπή για να δέσει τα κορδόνια του δείχνει την πρόθεση του να καθυστερήσει τον αγώνα και θα πρέπει να τιμωρηθεί με «κύρωση καθυστέρησης».

3. Οι κυρώσεις καθυστέρησης είναι ομαδικές κυρώσεις και δεν αφορούν συμπεριφορά ενός μέλους της ομάδας. Αυτό ισχύει και στις περιπτώσεις όπου την καθυστέρηση προκάλεσε ένα μέλος της ομάδας.
4. Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ότι για την «προειδοποίηση καθυστέρησης» χρησιμοποιούμε μόνο τη χειροσήμανση 25 χωρίς κάρτα. Θα πρέπει όμως να καταγραφεί στο φύλλο αγώνα στο τετράγωνο των ποινών κάτω από τη στήλη W (σε αντίθεση με την προειδοποίηση για «ελάχιστη απρεπή συμπεριφορά», η οποία δεν έχει χειροσήμανση και δεν καταγράφεται στο φύλλο αγώνα). Όμως στην «ποινή καθυστέρησης» δείχνουμε κίτρινη κάρτα και καταγράφεται στο φύλλο αγώνα στο τετράγωνο των ποινών κάτω από τη στήλη P.
5. Σκούπισμα του γηπέδου

Ο κυριότερος σκοπός της συγκεκριμένης διαδικασίας είναι να διασφαλίσει την ασφάλεια των παιχτών και την κανονική ροή του αγώνα, όπως και να μην αναγκάζονται οι παίκτες να σκουπίζουν από μόνοι τους το δάπεδο.

5.1 Οι καθαριστές γηπέδου και ο εξοπλισμός τους

5.1.1 Τέσσερις καθαριστές ανά γήπεδο X 2 γήπεδα = 8 συνολικά καθαριστές. Οι καθαριστές θα πρέπει να είναι καλά εκπαιδευμένοι γι' αυτόν τον σκοπό. Θα ήταν χρήσιμο να είναι παίκτες του βόλεϊ.

5.1.2 Εξοπλισμός των καθαριστών

- 6 σφουγγαρίστρες μήκους ενός μέτρου με λαβή.
- 3 θα πρέπει να βρίσκονται κοντά σε κάθε περιοχή προθέρμανσης.
- 8 απορροφητικές πετσέτες (τουλάχιστον 40cm X 40cm, μέγιστον 40cm X 80cm), 4 (2-2) θα πρέπει να είναι διαθέσιμες κοντά στο τραπέζι του σημειωτή και 4 (2-2) δίπλα στους καθαριστές που κάθονται σε μικρές καρέκλες.

5.1.3 Θέση των καθαριστών (Διάγραμμα Α)

5.1.3.1 Ένας γρήγορος καθαριστής ανά γήπεδο (2 συνολικά) πίσω από τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή (έτοιμοι να τρέξουν στο βρεγμένο σημείο).

5.1.3.2 Τρεις καθαριστές κοντά σε κάθε περιοχή προθέρμανσης (6 συνολικά) που κάθονται σε μικρές καρέκλες (1 γρήγορος καθαριστής και 2 κανονικοί καθαριστές).

5.1.3.3 Οι καθαριστές πρέπει να είναι προσεκτικοί να μην εμποδίζουν τη θέαση των διαφημιστικών πινακίδων που περιβάλλουν το γήπεδο, άσχετα με τη θέση που βρίσκονται, ειδικά πίσω από την καρέκλα του 1<sup>ου</sup> διαιτητή.

5.2 Πως πρέπει να σκουπίζεται το δάπεδο

Για να διασφαλίσει τη συνεχόμενη ροή του αγώνα και να σταματήσει τις τακτικές καθυστέρησης, η FIVB πήρε τις ακόλουθες αποφάσεις:

5.2.1 Κατά τη διάρκεια των τάιμ-άουτς (ΤΟ), τεχνικών τάιμ-άουτς (ΤΤΟ) και ανάμεσα στα σετς:

Τρεις καθαριστές θα σκουπίζουν κάθε γήπεδο σαν μια μονάδα. Οι τρεις καθαριστές που βρίσκονται κοντά στη ζώνη προθέρμανσης θα πρέπει να φέρουν 3 σφουγγαρίστρες με λαβές στην πλάγια γραμμή της ζώνης επίθεσης κοντά στον 2<sup>ο</sup> διαιτητή.

Τρεις καθαριστές σε κάθε πλευρά του γηπέδου θα αρχίσουν να σκουπίζουν το γήπεδο σε οφιοειδή φόρμα όπως φαίνεται στο Διάγραμμα Α.

5.2.2 Όταν η μπάλα βρίσκεται «εκτός παιδιάς» (ανάμεσα στις φάσεις) κατά τη διάρκεια το αγώνα, αν χρειάζεται:

5.2.2.1 Όταν ένας γρήγορος καθαριστής αντιληφθεί ένα βρεγμένο σημείο στο δάπεδο, σηκώνει το χέρι του, δείχνει το βρεγμένο σημείο και περιμένει το τέλος της φάσης. Αμέσως αφού ο διαιτητής σφυρίζει μόνο ο/οι καθαριστής/ές (μέχρι 2 καθαριστές ανά γήπεδο) που σήκωσε/αν το/α χέρι/α του/ς (με 2 απορροφητικές πετσέτες) πρέπει να τρέξουν στο βρεγμένο σημείο. Σε κάθε γήπεδο ο καθαριστής που κάθεται πίσω από τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή θα έχει την ευθύνη της ζώνης επίθεσης.

Οι 2 γρήγοροι καθαριστές που κάθονται στις περιοχές προθέρμανσης θα παρατηρούν συνεχώς τη ζώνη άμυνας, ούτως ώστε να τρέξουν στο βρεγμένο σημείο αμέσως όταν οι διαιτητές σφυρίζουν τη μπάλα «εκτός παιδιάς».

Εάν υπάρχουν περισσότερα από ένα βρεγμένα σημεία για έναν καθαριστή, προτεραιότητα έχει το βρεγμένο σημείο στη ζώνη επίθεσης. Τα βρεγμένα σημεία στη ζώνη άμυνας είναι δευτερεύουσας προτεραιότητας.

5.2.2.2 Αμέσως μετά το γρήγορο σκούπισμα, οι καθαριστές θα πρέπει να επιστρέψουν στις θέσεις τους ακολουθώντας τη συντομότερη οδό για να βγουν από το γήπεδο.

5.2.2.3 Ο χρόνος για το σκούπισμα ενός βρεγμένου σημείου δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 6-8 δευτερόλεπτα που μεσολαβούν ανάμεσα στο σφύριγμα του διαιτητή για τη λήξη της φάσης και το σφύριγμα για το επόμενο σέρβις. Οι καθαριστές δεν πρέπει να προκαλούν καθυστέρηση στον αγώνα.

5.2.2.4 Οι διαιτητές δεν εμπλέκονται στις ενέργειες των καθαριστών. Παρόλ' αυτά ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής έχει την εξουσία να ρυθμίζει τις ενέργειες των καθαριστών, μόνο σε περίπτωση που ο αγώνας επηρεάζεται από τους καθαριστές ή αν αυτοί δεν εκτελούν σωστά τα καθήκοντα τους.

5.2.2.5 Οι παίκτες και οι προπονητές δεν έχουν δικαίωμα να ζητήσουν από τους καθαριστές να σκουπίσουν ένα βρεγμένο σημείο ή να τους επηρεάζουν καθώς εκτελούν τα καθήκοντα τους.

### 5.3 Ευθύνες των παιχτών

Σε περίπτωση που οι παίκτες, με δικό τους ρίσκο, σκουπίζουν το δάπεδο με τις δικές τους μικρές πετσέτες, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής δεν θα περιμένει μέχρι να τελειώσουν το σκούπισμα και οι παίκτες να πάρουν τις θέσεις τους. Εάν δεν βρίσκονται στις σωστές θέσεις τη στιγμή της εκτέλεσης του σέρβις, ο αντίστοιχος διαιτητής θα σφυρίζει τις λάθος θέσεις.

### 5.4 Ευθύνες των κριτών

Εάν οι περιστάσεις το απαιτούν και εάν ένα βρεγμένο σημείο στη ζώνη επίθεσης είναι εμφανές, ο Game Jury President (και μόνο αυτός) έχει το δικαίωμα να ζητήσει από τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή να καλέσει τους καθαριστές, όταν η μπάλα είναι εκτός παιδιάς. Σε αυτή την περίπτωση θα τρέξουν στο γήπεδο με μεγάλες πετσέτες και θα σκουπίσουν το βρεγμένο σημείο στη ζώνη επίθεσης που θα τους υποδείξει ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής. Όταν τελειώσουν θα επιστρέψουν αμέσως στις θέσεις τους.

## **Κανονισμός 17 – Κατ' εξαίρεση διακοπές του αγώνα**

Σε περίπτωση που τραυματίας παίκτης δεν μπορεί να αντικατασταθεί ούτε με κανονική ούτε με κατ' εξαίρεση αλλαγή, στον παίκτη δίνονται 3 λεπτά χρόνος ανάρρωσης, αλλά μόνο μια φορά στον ίδιο παίκτη σε κάθε αγώνα.

## **Κανονισμός 18 – Χρόνος ανάμεσα στα σετς και αλλαγές γηπέδων**

1. Ανάμεσα στα σετς, μπάλες εκτός από τις μπάλες του αγώνα, μπορούν να χρησιμοποιούνται για προθέρμανση στην ελεύθερη ζώνη.
2. Στο καθοριστικό σετ, όταν μια ομάδα φτάσει πρώτη στους 8 πόντους, οι ομάδες αλλάζουν γήπεδα (εάν τον 8<sup>ο</sup> πόντο κερδίσει η ομάδα που είχε υποδοχή, η ομάδα αυτή θα πρέπει να κάνει μια περιστροφή μετά την αλλαγή γηπέδων, πριν από την εκτέλεση του σέρβις – αυτό θα πρέπει να το ελέγξουν ο σημειωτής και οι διαιτητές).
3. Ανάμεσα στα σετς οι 3 μπάλες του αγώνα παραμένουν με τους επαναφορείς μπάλας στις θέσεις 2 και 5. Δεν έχουν το δικαίωμα να τις δώσουν στους παίκτες για προθέρμανση. Πριν από το καθοριστικό σετ, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής δίνει τη μπάλα στον παίκτη που θα σερβίρει πρώτος στο σετ. Κατά τη διάρκεια των τάιμ-άουτς και των αλλαγών και κατά τη διάρκεια της αλλαγής γηπέδων στο καθοριστικό σετ στον 8<sup>ο</sup> πόντο, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής δεν παίρνει τη μπάλα. Η μπάλα μένει με τους επαναφορείς μπάλας.

## **Κανονισμός 19 – Ο παίκτης λίμπερο**

1. Στην περίπτωση που μια ομάδα έχει 2 λίμπερο, ο ενεργός λίμπερο θα πρέπει να καταγράφεται στην πρώτη από τις 2 ειδικές γραμμές που προβλέπονται για τους λίμπερο πριν ο προπονητής υπογράψει το φύλλο αγώνα.
2. Εάν ο προπονητής θέλει να αντικαταστήσει τον ενεργό λίμπερο με τον αντικαταστάτη λίμπερο, η διαδικασία είναι η ίδια όπως στην αντικατάσταση ανάμεσα στον λίμπερο και έναν κανονικό παίκτη.
3. Σε περίπτωση τραυματισμού του ενεργού λίμπερο και αν δεν υπάρχει αντικαταστάτης λίμπερο στη σύνθεση της ομάδας ή αν ο αντικαταστάτης (τώρα ενεργός) λίμπερο τραυματιστεί, ο προπονητή έχει το δικαίωμα να επαναπροσδιορίσει σαν νέο λίμπερο, έναν από τους παίκτες που δεν

βρίσκονται στο γήπεδο τη στιγμή του επαναπροσδιορισμού (κανονισμός 19.4.2).

Η διαδικασία αυτή θα είναι όμοια με τη διαδικασία της αντικατάστασης, εάν ο επαναπροσδιορισμός γίνει αμέσως μετά τον τραυματισμό, ή όμοια με τη διαδικασία αλλαγής εάν ο επαναπροσδιορισμός γίνει αργότερα στον αγώνα.

4. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη διαφορά ανάμεσα στην κατ' εξαίρεση αλλαγή ενός τραυματισμένου παίχτη όπου οποιοσδήποτε παίχτης που δεν βρίσκεται στο γήπεδο τη στιγμή του τραυματισμού (εκτός από τον λίμπερο και τον παίχτη που αντικαταστάθηκε από τον λίμπερο) μπορεί να γίνει αλλαγή με τον τραυματισμένο παίχτη, σε σχέση με τον επαναπροσδιορισμό νέου λίμπερο όπου οποιοσδήποτε παίχτης που δεν βρίσκεται στο γήπεδο τη στιγμή του επαναπροσδιορισμού (εκτός από τον αρχικό ενεργό λίμπερο) μπορεί να αντικαταστήσει τον τραυματισμένο λίμπερο! Καλό είναι να έχουμε υπ' όψιν μας ότι ο επαναπροσδιορισμός νέου λίμπερο είναι μια επιλογή την οποία ο προπονητής μπορεί να χρησιμοποιήσει ή να επιλέξει να μην τη χρησιμοποιήσει.
5. Το κατά πόσον θα δοθεί άδεια σε έναν τραυματία λίμπερο να αγωνιστεί σε επόμενο αγώνα θα αποφασίζεται από την Επιτροπή Ελέγχου της εκάστοτε διοργάνωσης.

## **Κανονισμός 20 – Συμπεριφορά συμμετεχόντων**

### **Κανονισμός 21 – Ανάρμοστη συμπεριφορά και οι κυρώσεις της**

1. Είναι απολύτως αναγκαίο να μελετήσουμε σοβαρά αυτούς τους κανονισμούς ούτως ώστε να κατανοήσουμε το πνεύμα τους, το κείμενο και την κλίμακα κυρώσεων της ανάρμοστης συμπεριφοράς.
2. Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι σύμφωνα με τον κανονισμό 20.2.1 η συμπεριφορά των συμμετεχόντων θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από σεβασμό και ευγένεια τόσο προς τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου όσο και προς τους θεατές. Αυτό δεν πρέπει να αγνοείται από τους διαιτητές.
3. Ο κανονισμός 21.1 αναφέρεται στην «ελάχιστη αγενή συμπεριφορά», η οποία δεν οδηγεί σε κυρώσεις. Μόνο μια προειδοποίηση δίνεται στην ομάδα μέσω του αρχηγού του αγώνα ή κάποιου άλλου συμπαίχτη του, προφορικά ή με χειροσήμανση (χωρίς κάρτες και χωρίς καταγραφή στο φύλλο αγώνα).
4. Ο κανονισμός 21.2 αναφέρεται σε «ανάρμοστη συμπεριφορά που οδηγεί σε κυρώσεις». Σύμφωνα με αυτόν τον κανονισμό, προσβλητική ή επιθετική συμπεριφορά επιφέρουν σοβαρές κυρώσεις. Καταγράφονται στο φύλλο αγώνα σύμφωνα με μια κλίμακα. Η αρχή είναι ότι η επανάληψη τέτοιας συμπεριφοράς κατά τη διάρκεια του ίδιου αγώνα οδηγεί σε πιο αυστηρές κυρώσεις για κάθε διαδοχικό παράπτωμα.
5. Πρακτική εφαρμογή κυρώσεων σε μέλη της ομάδας, σύμφωνα με τις αποφάσεις του 1<sup>ου</sup> διαιτητή:
  - 5.1 Μέλος της ομάδας που βρίσκεται μέσα στο γήπεδο:

Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να σφυρίζει (συνήθως όταν η μπάλα είναι εκτός παιδιάς, αλλά το συντομότερο δυνατόν εάν το παράπτωμα είναι σοβαρό). Θα πρέπει να πει στον παίχτη που υπέπεσε στο παράπτωμα να πλησιάσει την καρέκλα του διαιτητή. Όταν ο παίχτης είναι κοντά στην καρέκλα του διαιτητή, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα του δείξει την/τις προβλεπόμενη/ες κάρτα/ες λέγοντας του στα Αγγλικά: «Σε τιμωρώ με κίτρινη κάρτα / σε αποβάλλω από το σετ / σε αποκλείω από τον αγώνα».

Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής αναγνωρίζει αυτή την ενέργεια και αμέσως δίνει οδηγίες στον σημειωτή να καταγράψει την επιβληθείσα κύρωση στο φύλλο αγώνα.

Εάν ο σημειωτής, με βάση το φύλλο αγώνα, αναφέρει ότι η απόφαση του 1<sup>ου</sup> διαιτητή δεν είναι σύμφωνη με τους Επίσημους Κανονισμούς, π.χ. δεν είναι σύμφωνη με την κλίμακα κυρώσεων, θα πρέπει αμέσως να ενημερώσει τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή. Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής, με τη σειρά του, αφού επιβεβαιώσει τα λεγόμενα του σημειωτή, θα ενημερώσει τον 1<sup>ο</sup> διαιτητή. Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής τότε θα πρέπει να διορθώσει την απόφαση του. Εάν ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής δεν αποδεχτεί αυτά που θα του πουν ο σημειωτής και ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής, ο σημειωτής θα πρέπει να καταγράψει την απόφαση του 1<sup>ου</sup> διαιτητή στο φύλλο αγώνα στον χώρο των «παρατηρήσεων».

#### 5.2 Μέλος της ομάδας που δεν βρίσκεται μέσα στο γήπεδο:

Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει και λέει στον αρχηγό του αγώνα να πλησιάσει στην καρέκλα του. Του λέει στα Αγγλικά δείχνοντας την/τις προβλεπόμενη/ες κάρτα/ες: «τιμωρώ τον παίχτη με αριθμό ... (ή τον προπονητή κτλ) με κίτρινη κάρτα (ή τον αποβάλλω από το σετ / αποκλείω από τον αγώνα τον παίχτη με αριθμό ... (ή τον προπονητή κτλ)». Ο αρχηγός αγώνα θα πρέπει να ενημερώσει το συγκεκριμένο μέλος της ομάδας, το οποίο θα πρέπει να *σηκωθεί* και να δείξει ότι αναγνωρίζει την κύρωση *σηκώνοντας το χέρι του*.

Καθώς το χέρι του μέλους της ομάδας είναι υψωμένο, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα δείξει καθαρά την/τις κάρτα/ες ούτως ώστε η κύρωση να γίνει αντιληπτή από τις ομάδες, τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή, τον σημειωτή και το κοινό.

#### 5.3 Εφαρμογή κυρώσεων ανάμεσα στα σετ:

Στην περίπτωση κίτρινης κάρτας, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα δείξει την κάρτα στην αρχή του επόμενου σετ. Εάν αυτό συμβεί κατά τη διάρκεια ενός ΤΤΟ, ο χειριστής του ηλεκτρονικού πίνακα θα αλλάξει στο σκορ μετά τη λήξη του ΤΤΟ.

Σε περίπτωση αποβολής ή αποκλεισμού ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να καλέσει τον αρχηγό του αγώνα αμέσως για να ενημερώσει τον προπονητή του σχετικά με το είδος της κύρωσης (ούτως ώστε να αποφευχθεί διπλή τιμωρία της ομάδας). Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής ακολούθως θα δείξει την/τις κάρτα/ες στην αρχή του επόμενου σετ.

6. Κατά τη διάρκεια του αγώνα οι διαιτητές θα πρέπει να είναι προσεκτικοί στον πειθαρχικό τομέα, και να ενεργούν με σταθερότητα όταν εφαρμόζουν κυρώσεις για ανάρμοστη συμπεριφορά σε παίκτες ή άλλα μέλη της ομάδας. Καλό είναι να θυμούνται οι διαιτητές ότι θα πρέπει να αξιολογούν σωστά τις ενέργειες των παιχτών και όχι να κυνηγούν κάθε μικρό ατομικό σφάλμα. Είναι σημαντικό τόσο οι διαιτητές, όσο και οι παίκτες και οι προπονητές να μελετήσουν τις διαφορές ανάμεσα στις κυρώσεις ανάρμοστης συμπεριφοράς και τις κυρώσεις καθυστέρησης όπως και στις αντίστοιχες χειροσημάνσεις!

### **Κανονισμός 22 – Το σώμα των διαιτητών και οι διαδικασίες**

- Είναι πολύ σημαντικό οι διαιτητές να σφυρίζουν το τέλος κάθε φάσης μόνο όταν πληρούνται οι εξής 2 προϋποθέσεις:
  - Είναι σίγουροι ότι έχει συντελεσθεί κάποιο σφάλμα ή υπάρχει εξωτερική παρέμβαση.
  - Έχουν προσδιορίσει τη φύση του σφάλματος.

2. Για να υποδείξουν στις ομάδες (αλλά και στο κοινό και στους τηλεθεατές) την ακριβή φύση του σφάλματος που σφύριξαν, οι διαιτητές *πρέπει* να χρησιμοποιούν την επίσημη χειροσήμανση (βλ. κανονισμούς 23.2 και 28.1). Μόνο αυτές οι χειροσημάνσεις και όχι άλλες (εθνικές ή προσωπικές χειροσημάνσεις ή τρόποι εκτέλεσης) επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται!
3. Λόγω της αύξησης της ταχύτητας του παιχνιδιού μπορεί να παρουσιαστούν κάποια προβλήματα σχετικά με λάθη των διαιτητών. Προς αποτροπή αυτού του ενδεχομένου, το σώμα των διαιτητών θα πρέπει να συνεργάζεται πολύ στενά. Μετά από κάθε ενέργεια στο παιχνίδι θα πρέπει να ρίχνουν γρήγορες ματιές μεταξύ τους για να επιβεβαιώνουν τις αποφάσεις τους.

### **Κανονισμός 23 – Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής**

1. Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει πάντα να συνεργάζεται με το υπόλοιπο σώμα των διαιτητών (2<sup>ος</sup> διαιτητής, σημειωτής, επόπτες γραμμών). Πρέπει να τους επιτρέπει να εκτελούν τα καθήκοντα τους σύμφωνα με τις δυνατότητες και τις εξουσίες τους. Πρέπει να εκτελεί τα ενεργά του καθήκοντα όρθιος.  
Π.χ. Αφού σφυρίζει το τέλος μιας φάσης θα πρέπει αμέσως να κοιτάξει τα άλλα μέλη του σώματος των διαιτητών (και μόνο τότε να δώσει την τελική του απόφαση με την επίσημη χειροσήμανση):
  - Όταν αποφασίζει κατά πόσον η μπάλα ήταν μέσα ή έξω, πρέπει πάντα να κοιτάξει τον επόπτη γραμμών που έχει στην ευθύνη του τη γραμμή πιο κοντά στην οποία κτύπησε η μπάλα (αν και ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής δεν είναι επόπτης γραμμών, φυσικά έχει το δικαίωμα, αν κρίνει αναγκαίο, να επιβλέψει, ακόμα και να αλλάξει την απόφαση των συναδέλφων του).
  - Κατά τη διάρκεια του αγώνα ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει συχνά να κοιτάξει τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή (εάν είναι δυνατόν μετά από κάθε φάση και πριν από κάθε σφύριγμα για εκτέλεση σέρβις), ο οποίος έχει πρόσωπο προς αυτόν, ούτως ώστε να δει κατά πόσον του υποδεικνύει κάποιο σφάλμα ή όχι (π.χ. 4 κτυπήματα, διπλή μπαλιά κτλ).
2. Το κατά πόσον τη μπάλα που κατέληξε «έξω» ακούμπησε προηγουμένως κάποιος παίχτης της αμυνόμενης ομάδας (π.χ. κάποιος μπλοκέρ της αμυνόμενης ομάδας κτλ) ελέγχεται από τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή και τους επόπτες γραμμών. Είναι παρόλ' αυτά ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής που παίρνει την τελική απόφαση με τη χειροσήμανση του, αφού έχει συμβουλευτεί τις υποδείξεις των άλλων μελών του σώματος των διαιτητών (ο διαιτητής ποτέ δεν πρέπει να ρωτά τον παίχτη αν ακούμπησε τη μπάλα).
3. Πρέπει να αφήνει ικανοποιητικό χρόνο στον 2<sup>ο</sup> διαιτητή και στον σημειωτή να εκτελέσουν τα καθήκοντα τους, για παράδειγμα εάν ο σημειωτής έχει αρκετό χρόνο για να ελέγξει την εγκυρότητα αιτήματος αλλαγής και να την καταγράψει. Εάν ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής δεν δώσει στους συναδέλφους του ικανοποιητικό χρόνο να εκτελέσουν τα καθήκοντα τους, ο σημειωτής και ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής δεν θα μπορέσουν να ακολουθήσουν την επόμενη φάση στον αγώνα, με συνέπεια να κάνουν πολλά λάθη. Εάν ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής δεν δώσει τον απαραίτητο χρόνο για τον έλεγχο και την καταγραφή των γεγονότων, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να σταματήσει το αγώνα σφυρίζοντας.
4. Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής μπορεί να αλλάξει κάθε απόφαση των συναδέλφων του, ακόμη και τη δική του. Εάν έχει πάρει μια απόφαση (σφύριξε) και μετά αντιληφθεί ότι οι συνάδελφοι του (2<sup>ος</sup> διαιτητής, επόπτες γραμμών ή σημειωτής) έχουν πάρει διαφορετική απόφαση:

- Εάν είναι σίγουρος ότι έχει δίκαιο μπορεί να επιμείνει στην απόφαση του.
  - Εάν αντιληφθεί ότι έχει λάθος μπορεί να αλλάξει την απόφαση του.
  - Εάν αναφέρει ότι ταυτόχρονα σφάλματα έχουν διαπραχθεί από τις 2 ομάδες (παίχτες) θα πρέπει να δώσει επανάληψη της φάσης.
  - Εάν θεωρήσει ότι η απόφαση του 2<sup>ου</sup> διαιτητή είναι εσφαλμένη μπορεί να την ανατρέψει. Π.χ. εάν ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής σφύριξε λάθος θέσεις της ομάδας που είχε υποδοχή, αλλά ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής αμέσως ή μετά από αίτημα του αρχηγού αγώνα αναφέρει ότι οι θέσεις ήταν σωστές, δεν θα πρέπει να κάνει αποδεκτή την απόφαση του 2<sup>ου</sup> διαιτητή και να δώσει επανάληψη της φάσης.
5. Εάν ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής αντιληφθεί ότι κάποιο άλλο μέλος του σώματος των διαιτητών δεν γνωρίζει τα καθήκοντα του ή δεν ενεργεί με αντικειμενικότητα πρέπει να τον αντικαταστήσει.
6. Μόνο ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής μπορεί να επιβάλλει κυρώσεις ανάρμοστης συμπεριφοράς ή καθυστέρησης – ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής, ο σημειωτής και οι επόπτες γραμμών δεν έχουν αυτό το δικαίωμα. Εάν μέλη του σώματος των διαιτητών παρατηρήσουν κάποια παρατυπία θα πρέπει να το υποδείξουν και να πάνε στον 1<sup>ο</sup> διαιτητή για να τον ενημερώσουν σχετικά. Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής και μόνο αυτός επιβάλλει κυρώσεις.

#### **Κανονισμός 24 – Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής**

1. Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να είναι ισάξιος του 1<sup>ου</sup> διαιτητή καθώς θα κληθεί να αντικαταστήσει τον 1<sup>ο</sup> διαιτητή σε περίπτωση απουσίας του ή σε περίπτωση που ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής δεν είναι ικανός να εκτελέσει τα καθήκοντα του.
2. Τα καθήκοντα και οι δικαιοδοσίες του 2<sup>ου</sup> διαιτητή αναφέρονται καθαρά σε αυτόν τον κανονισμό και ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να μελετήσει καλά τις «ευθύνες» του, δηλαδή σε ποιες περιπτώσεις θα πρέπει να «αποφασίσει, να σφύριξε και να υποδείξει κάποιο σφάλμα» κατά τη διάρκεια του αγώνα (βλ. κανονισμό 24.3.2).
3. Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού κοντά στο φιλέ, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει να είναι συγκεντρωμένος να ελέγχει την ενάντια με τους κανονισμούς επαφή ολόκληρου του φιλέ από την πλευρά του μπλοκέρ, όλες τις διεισδύσεις πέραν της κεντρικής γραμμής που δεν είναι σύμφωνες με τους κανονισμούς και τις εσφαλμένες ενέργειες από τη μεριά του μπλοκ (της αμυνόμενης ομάδας). Πρέπει να δοθεί σημασία στην αλλαγή του κανονισμού που αφορά στην επαφή του φιλέ από τους παίκτες. Το πνεύμα του νέου κειμένου είναι ότι η επαφή με το φιλέ **δεν αποτελεί σφάλμα**. Μόνο αν η επαφή παρεμβαίνει στο παιχνίδι, τότε αποτελεί σφάλμα.
4. Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει να ελέγχει προσεκτικά, πριν και κατά τη διάρκεια του αγώνα, κατά πόσον οι παίκτες βρίσκονται στις σωστές θέσεις με βάση τα «φύλλα αρχικής παράταξης» των ομάδων. Σε αυτό του το έργο βοηθείται από τον σημειωτή, ο οποίος μπορεί να του πει ποιος παίκτης βρίσκεται στη θέση 1 (σέρβερ). Με βάση αυτή την πληροφορία, περιστρέφοντας το φύλλο αρχικής παράταξης δεξιόστροφα στην παλάμη του, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής μπορεί να εξακριβώσει τη σωστή περιστροφή (θέση) κάθε ομάδας. Όταν ελέγχει τις θέσεις της ομάδας θα πρέπει να στέκεται στη θέση II στα αριστερά ή στη θέση IV στα δεξιά αντίστοιχα μαζί με τον παίκτη που του υποδεικνύει ο σημειωτής και, με πρόσωπο στο φιλέ, θα πρέπει να υποδείξει στους άλλους παίκτες τις

- θέσεις τους σύμφωνα με τα φύλλα αρχικής παράταξης, αρχίζοντας με τον παίκτη στη θέση I.
5. Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει να μεριμνά ούτως ώστε η ελεύθερη ζώνη να μην έχει ποτέ εμπόδια που να μπορούν να προκαλέσουν τραυματισμό σε κάποιο μέλος της ομάδας (μπουκάλες νερού, κουτί πρώτων βοηθειών, ταμπέλες αλλαγών κτλ).
  6. Κατά τη διάρκεια των ΤΟ και των ΤΤΟ ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής δεν πρέπει να μένει στατικός. Πρέπει να προσαρμόζει τις κινήσεις του ούτως ώστε να γυρνά:
    - Προς τους καθαριστές για να ελέγξει ότι βρίσκονται εγκαίρως στις θέσεις τους σαν ομάδα.
    - Προς τις ομάδες για να ελέγξει ότι βρίσκονται κοντά στους πάγκους τους.
    - Προς τον σημειωτή για να ελέγξει το έργο του.
    - Προς τον βοηθό σημειωτή για να πάρει πληροφορίες σχετικά με τους λίμπερο.
    - Ξανά προς τους καθαριστές για να τους ελέγξει.
    - Προς τον 1<sup>ο</sup> διαιτητή για να πάρει ή/και να δώσει κάποια πληροφορία εάν είναι αναγκαίο.

### **Ο Εφεδρικός διαιτητής**

Τα πιο κάτω είναι υπό την ευθύνη του εφεδρικού διαιτητή:

1. Να αντικαταστήσει τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή σε περίπτωση απουσίας του ή σε περίπτωση που δεν είναι ικανός να εκτελέσει τα καθήκοντα του ή σε περίπτωση που ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής αναλάβει 1<sup>ος</sup> διαιτητής.
2. Να ελέγχει τις ταμπέλες αλλαγών πριν τον αγώνα και ανάμεσα στα σετς.
3. Να ελέγχει τη λειτουργία των κόρνων πριν και ανάμεσα στα σετς αν παρουσιαστεί πρόβλημα.
4. Να βοηθά τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή να διατηρεί την ελεύθερη ζώνη και τις περιοχές ποινών απαλλαγμένες από εμπόδια.
5. Να ελέγχει τους αναπληρωματικούς παίκτες στην περιοχή προθέρμανσης και στον πάγκο.
6. Να φέρει στον 2<sup>ο</sup> διαιτητή 2 μπάλες αγώνα, αμέσως μετά την παρουσίαση των αρχικών παιχτών.
7. Να δώσει στον 2<sup>ο</sup> διαιτητή μια μπάλα αγώνα όταν ολοκληρώσει τον έλεγχο των θέσεων των παιχτών.
8. Να βοηθά τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή να καθοδηγεί το έργο των καθαριστών.

### **Κανονισμός 25 – Ο σημειωτής**

1. Το έργο του σημειωτή είναι πολύ σημαντικό ειδικότερα κατά τη διάρκεια διεθνών αγώνων, όπου τα μέλη του σώματος των διαιτητών και των ομάδων είναι από διαφορετικές χώρες. Όλοι οι διεθνείς διαιτητές και οι επόπτες γραμμών θα πρέπει να γνωρίζουν πως συμπληρώνεται το φύλλο αγώνα και, αν παραστεί ανάγκη, να είναι ικανοί να αναλάβουν τα καθήκοντα του σημειωτή.
2. *Ο σημειωτής:*
  - 2.1 Πρέπει να ελέγχει – αφού παραλάβει τα φύλλα αρχικής παράταξης και πριν την έναρξη κάθε σετ – ότι οι αριθμοί που αναγράφονται στα φύλλα αρχικής παράταξης βρίσκονται στη λίστα της ομάδας στο φύλλο αγώνα (εάν όχι, θα πρέπει να το αναφέρει στον 2<sup>ο</sup> διαιτητή).

- 2.2 Αναφέρει στον 2<sup>ο</sup> διαιτητή το 2<sup>ο</sup> ΤΟ και την 5<sup>η</sup> και 6<sup>η</sup> αλλαγή κάθε ομάδας (ο οποίος με τη σειρά του ενημερώνει τον 1<sup>ο</sup> διαιτητή και τον προπονητή).
- 2.3 Πρέπει να συνεργάζεται, με μεγάλη προσοχή, κατά τη διαδικασία αλλαγής:
- 2.3.1 Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής, αφού αναγνωρίσει την αλλαγή σφυρίζοντας ή βλέποντας ότι η αλλαγή αναγνωρίστηκε από την κόρνα του σημειωτή, παίρνει θέση ανάμεσα στον στυλοβάτη και το τραπέζι του σημειωτή, όπου μπορεί να βλέπει τους παίκτες που λαμβάνουν μέρος στην αλλαγή και τον σημειωτή. Ο αναπληρωματικός παίκτης που θα μπει στο γήπεδο πάει στην πλάγια γραμμή με τη σωστή πινακίδα αλλαγής. Εκτός και αν ο σημειωτής υποδείξει ότι η αλλαγή δεν επιτρέπεται, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής επιτρέπει την αλλαγή των παιχτών σταυρώνοντας τα χέρια του.
- 2.3.2 Αφού ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής δει ότι ο σημειωτής του έκανε χειροσήμανση «OK», παίρνει τη θέση του για την επόμενη φάση και επαναλαμβάνει τη χειροσήμανση στον 1<sup>ο</sup> διαιτητή, ο οποίος τότε έχει το δικαίωμα να σφυρίξει για το επόμενο σέρβις. Σε αυτό το σημείο ο σημειωτής θα πρέπει να συγκεντρωθεί για να ελέγξει εάν ο παίκτης που εκτελεί το σέρβις είναι ο σωστός σύμφωνα με τη σειρά περιστροφής της ομάδας του. Εάν όχι, τότε πρέπει αμέσως να διακόψει το παιχνίδι πατώντας την κόρνα, αλλά όχι πριν από την εκτέλεση του σέρβις. Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να πάει στο τραπέζι του σημειωτή και να ελέγξει την απόφαση του σημειωτή και να ενημερώσει τις ομάδες και τον 1<sup>ο</sup> διαιτητή.
- 2.3.3 Ο σημειωτής πρέπει να βλέπει τον αναπληρωματικό παίκτη στη ζώνη αλλαγών και να συγκρίνει τον αριθμό στη φανέλα του και τον αριθμό στην πινακίδα αλλαγής που κρατά, με τους αριθμούς στο φύλλο αγώνα στη λίστα με τους «αρχικούς παίκτες» και τους «αναπληρωματικούς παίκτες». Εάν διαπιστώσει ότι η αλλαγή δεν είναι σύμφωνη με τους κανονισμούς, θα πρέπει αμέσως να πατήσει την κόρνα, να σηκώσει ένα χέρι και κουνώντας το να πει: «το αίτημα για αλλαγή δεν είναι σύμφωνο με τους κανονισμούς». Σε αυτή την περίπτωση ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να πάει στο τραπέζι του σημειωτή και να ελέγξει, με βάση το φύλλο αγώνα, την εγκυρότητα του αιτήματος. Εάν επιβεβαιωθεί η απόφαση του σημειωτή, το αίτημα πρέπει να απορριφθεί από τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή. Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να τιμωρήσει την ομάδα σφυρίζοντας «καθυστέρηση». Ο σημειωτής πρέπει να καταγράψει στο τετράγωνο των κυρώσεων την αντίστοιχη κύρωση. Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει να ελέγξει το έργο του σημειωτή μετά την επιβολή της κύρωσης.
- 2.3.4 Στην περίπτωση που μια ομάδα πραγματοποιήσει αίτημα για περισσότερες από μια αλλαγές, η διαδικασία αλλαγών θα πρέπει να γίνει μια προς μια, ούτως ώστε ο σημειωτής να έχει τον χρόνο να καταγράψει κάθε αλλαγή διαδοχικά. Ο σημειωτής θα πρέπει να ακολουθήσει την ίδια διαδικασία για κάθε αλλαγή. Ο σημειωτής βλέπει την πινακίδα αλλαγής και τον αριθμό στη φανέλα του αναπληρωματικού παίκτη. Εάν η αλλαγή είναι έγκυρη, ο σημειωτής καταγράφει την αλλαγή στο φύλλο αγώνα και

ακολούθως δείχνει ότι η καταγραφή ολοκληρώθηκε υψώνοντας και τα 2 του χέρια.

### **Κανονισμός 26 – Ο βοηθός σημειωτής**

1. Ο βοηθός σημειωτής κάθεται κοντά στον σημειωτή. Σε περίπτωση που ο σημειωτής δεν μπορεί να συνεχίσει να εκτελεί τα καθήκοντα του, θα τον αντικαταστήσει.
2. Τα καθήκοντα του είναι:
  - 2.1 Να συμπληρώνει το φύλλο ελέγχου του λίμπερο (R-6) και να ελέγχει κατά πόσον οι αντικαταστάσεις που αφορούν τον λίμπερο είναι έγκυρες ή όχι.
  - 2.2 Να δίνει την εντολή για την έναρξη και να ελέγχει τον χρόνο των ΤΤΟ, να πατά την κόρνα όταν αρχίζει να μετρά η διάρκεια του και να σηματοδοτεί τη λήξη τους, πάλι πατώντας την κόρνα.
  - 2.3 Να χειρίζεται τον χειροκίνητο πίνακα που βρίσκεται στο τραπέζι του σημειωτή.
  - 2.4 Να ελέγχει ότι ο ηλεκτρονικός πίνακας δείχνει το σωστό αποτέλεσμα και, αν όχι, να το διορθώνει.
  - 2.5 Κατά τη διάρκεια των ΤΟ και των ΤΤΟ να ενημερώνει τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή για τη θέση των λίμπερο, χρησιμοποιώντας τη χειροσήμανση «μέσα» και «έξω», αλλά μόνο με ένα χέρι για κάθε ομάδα.
  - 2.6 Να προωθήσει γραπτώς στον Game Jury President αμέσως μετά το τέλος κάθε σετ τις πληροφορίες σχετικά με τη διάρκεια του κάθε σετ, την ώρα έναρξης και λήξης του αγώνα.
  - 2.7 Όταν κριθεί αναγκαίο, βοηθά τον σημειωτή πατώντας την κόρνα για να αναγνωρίσει και να ανακοινώσει αιτήματα αλλαγών.
3. Το όνομα του βοηθού σημειωτή θα πρέπει να καταγράφεται στο φύλλο αγώνα. Ο βοηθός σημειωτής θα πρέπει να υπογράψει το φύλλο αγώνα μετά τη λήξη του αγώνα.

### **Κανονισμός 27 – Οι επόπτες γραμμών**

1. Το έργο των εποπτών γραμμών είναι πολύ σημαντικό ιδιαίτερα σε υψηλού επιπέδου διεθνείς αγώνες. Όλοι οι υποψήφιοι και διεθνείς διαιτητές πρέπει να γνωρίζουν από πρακτικής άποψης το έργο του επόπτη γραμμών, σε περίπτωση που οριστούν σαν επόπτες γραμμών σε διεθνή παιχνίδια.
2. Οι διοργανωτές πρέπει να παρέχουν στους επόπτες γραμμών ισάριθμες σημαίες. Το χρώμα των σημαιών θα πρέπει να βρίσκεται σε αντίθεση με το χρώμα του δαπέδου.
3. Οι επόπτες γραμμών:
  - 3.1 Πρέπει να είναι παρόντες στον αγωνιστικό χώρο ή στο δωμάτιο για τον έλεγχο οινοπνεύματος εν στολή, 45 λεπτά πριν από την έναρξη του αγώνα (πρωτόκολλο FIVB).
  - 3.2 Πρέπει να γνωρίζουν καλά τα καθήκοντα τους, ακόμη και αν χρησιμοποιούνται μόνο 2 επόπτες (βλ. διάγραμμα 10 στους Επίσημους Κανονισμούς).
  - 3.3 Πρέπει να υποδεικνύουν κάθε σφάλμα που συμβαίνει κοντά στη γραμμή της οποίας είναι υπεύθυνοι, όπως και τα σφάλματα που γίνονται τη στιγμή εκτέλεσης του σέρβις.

- 3.4 Εάν η μπάλα ακουμπήσει την αντένα, περάσει από πάνω της ή από έξω από την αντένα στο αντίπαλο γήπεδο, ο επόπτης γραμμών που βρίσκεται πιο κοντά στην κατεύθυνση της μπάλας, πρέπει να υποδείξει το σφάλμα.
- 3.5 Τα σφάλματα πρέπει να υποδεικνύονται καθαρά, ούτως ώστε να μην υπάρχει αμφιβολία ότι τα είδε ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής.
4. Οι επόπτες γραμμών θα πρέπει να χαλαρώνουν ανάμεσα στις φάσεις.

### **Κανονισμός 28 – Επίσημη χειροσήμανση**

1. Οι διαιτητές πρέπει να χρησιμοποιούν μόνο την επίσημη χειροσήμανση. Η χρήση οποιασδήποτε άλλης χειροσήμανσης θα πρέπει να αποφεύγεται, αλλά σε κάθε περίπτωση, πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητη για να γίνει κατανοητή από τα μέλη των ομάδων.
2. Όταν ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει ένα σφάλμα (π.χ. επαφή παίχτη με το φιλέ) πρέπει να είναι προσεκτικός ούτως ώστε να δείξει τη χειροσήμανση στην πλευρά όπου διαπράχθηκε το σφάλμα (Κανονισμός 28.1). Π.χ. εάν παίχτης την ομάδα που βρίσκεται στα δεξιά του ακούμπησε το φιλέ και σφυρίζει αυτό το σφάλμα, η χειροσήμανση δεν πρέπει να γίνει διαμέσου του φιλέ από την πλευρά της άλλης ομάδας, αλλά ο διαιτητής θα πρέπει να μετακινηθεί ούτως ώστε να κάνει τη χειροσήμανση από την πλευρά του σφάλματος.
3. Οι διαιτητές πρέπει να σφυρίζουν γρήγορα και με σιγουριά για να υποδείξουν τα σφάλματα (κανονισμοί 22.2, 23.3 και 24.3), λαμβάνοντας υπ' όψιν τα ακόλουθα 2 σημεία:
  - 3.1 Ο διαιτητής δεν πρέπει να σφυρίζει ένα σφάλμα κατόπιν παρότρυνσης του κοινού ή των παιχτών.
  - 3.2 Έχοντας πλήρη επίγνωση κάποιου λάθους, ο διαιτητής πρέπει ή οφείλει να το διορθώσει (είτε είναι δικό του το λάθος είτε κάποιου άλλου μέλους του σώματος των διαιτητών) με την προϋπόθεση ότι θα το κάνει αμέσως.
4. Οι διαιτητές και οι επόπτες γραμμών πρέπει να είναι προσεκτικοί σε ότι αφορά τη σωστή χειροσήμανση και χρήση της χειροσήμανσης/υπόδειξης με τη σημαία του «έξω»:
  - 4.1 Για όλες τις μπαλιές που καταλήγουν «κατ' ευθείαν έξω» μετά από επίθεση ή από μπλοκ του αντίπαλου η χειροσήμανση/υπόδειξη με τη σημαία «μπάλα έξω» (αριθμός 15 και LJ 2) πρέπει να χρησιμοποιείται.
  - 4.2 Όταν η μπάλα μετά από επιθετικό κτύπημα διασχίσει το κάθετο επίπεδο του φιλέ και ακουμπήσει το δάπεδο έξω από το γήπεδο, αλλά κάποιος μπλοκέρ ή άλλος παίχτης της αμυνόμενης ομάδας την ακουμπήσει, τα μέλη του σώματος των διαιτητών θα πρέπει να δείξουν τη χειροσήμανση/υπόδειξη με τη σημαία «άγγιγμα μπάλας» (αριθμός 24 και LJ 3).
  - 4.3 Όταν η μπάλα, μετά που μια ομάδα εκτέλεσε 1, 2 ή 3 κτυπήματα, καταλήξει έξω στο δικό της γήπεδο η σωστή χειροσήμανση/υπόδειξη με τη σημαία είναι «άγγιγμα μπάλας» (αριθμός 24 και LJ 3).
  - 4.4 Όταν μετά από επιθετικό κτύπημα η μπάλα κτυπηθεί στο πάνω μέρος του φιλέ και μετά καταλήξει «έξω» από την πλευρά της επιτιθέμενης ομάδας, χωρίς να ακουμπήσει το μπλοκ των αντιπάλων, η σωστή χειροσήμανση είναι «έξω» (αριθμός 15). Αμέσως μετά όμως πρέπει να υποδείξουμε τον παίχτη που πραγματοποίησε την επίθεση (ούτως ώστε όλοι να αντιληφθούν ότι οι μπλοκέρ δεν ακούμπησαν τη μπάλα). Όταν, στην ίδια περίπτωση, η μπάλα ακουμπήσει στο μπλοκ και μετά καταλήξει έξω από την πλευρά των επιτιθέμενων, η χειροσήμανση είναι

«μπάλα έξω» (αριθμός 15) και ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να υποδείξει τον/τους μπλοκέρ.

5. Όταν επιθετικό κτύπημα ολοκληρωθεί ψηλότερα από το φιλέ μετά από πάσα με δάκτυλα του λίμπερο που βρίσκεται στη ζώνη επίθεσης, ο διαιτητής πρέπει να χρησιμοποιήσει τη χειροσήμανση #21 (σφάλμα στο επιθετικό κτύπημα) και να υποδείξει τον λίμπερο.
6. Οι υποδείξεις των εποπτών γραμμών είναι επίσης πολύ σημαντικές από την πλευρά των συμμετεχόντων και του κοινού. Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει να ελέγχει τις υποδείξεις των εποπτών γραμμών, και αν αυτές δεν εκτελούνται σωστά, να τις διορθώσει.  
Σε αγώνες υψηλού επιπέδου, όπου η ταχύτητα των επιθέσεων μπορεί να φτάσει τα 100-120Km/h, είναι πολύ σημαντικό οι επόπτες γραμμών να είναι πολύ συγκεντρωμένοι στην κίνηση της μπάλας, ειδικά σε επιθετικά κτυπήματα που ακουμπούν στο μπλοκ πριν καταλήξουν έξω.
7. Εάν η μπάλα δεν περάσει το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ μετά το 3<sup>ο</sup> κτύπημα της ομάδας, τότε:
  - 7.1 Εάν ο παίχτης που έπαιξε τελευταίος τη μπάλα την ακουμπήσει ξανά, η σωστή χειροσήμανση είναι «διπλή μπαλιά».
  - 7.2 Εάν κάποιος άλλος συμπαίχτης του ακουμπήσει τη μπάλα, η σωστή χειροσήμανση είναι «4 κτυπήματα».

**ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ****ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ – ΠΡΙΝ, ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ (βλ. επίσης το ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΓΩΝΑ)****1. Πριν τον αγώνα**

- 1.1 Το σώμα των διαιτητών προετοιμάζει την έναρξη του αγώνα όπως προβλέπεται στο ισχύων πρωτόκολλο του αγώνα.
- 1.2 Τα μέλη του σώματος των διαιτητών οφείλουν να είναι παρόντα, φορώντας τη στολή τους, 45 λεπτά πριν από την προγραμματισμένη ώρα έναρξης κάθε αγώνα.
- 1.3 Ο 1<sup>ος</sup>, 2<sup>ος</sup> και εφεδρικός διαιτητής όπως και οι σημειωτές και οι επόπτες γραμμών πρέπει να είναι έτοιμοι να υποβληθούν στον έλεγχο οιοπνεύματος από τον γιατρό της διοργάνωσης.
- 1.4 Σε περίπτωση που ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής δε βρίσκεται στο γήπεδο την προβλεπόμενη ώρα, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει, αφού ζητήσει την εξουσιοδότηση της Επιτροπής Ελέγχου, να αρχίσει τις διαδικασίες για την έναρξη του αγώνα.
- 1.5 Σε περίπτωση που ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής δεν έρθει στο γήπεδο ή δεν περάσει τον έλεγχο οιοπνεύματος ή αδυνατεί να διαιτητεύσει τον αγώνα για λόγους υγείας, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει να αναλάβει καθήκοντα 1<sup>ου</sup> διαιτητή και ο εφεδρικός διαιτητής να πάρει τη θέση του 2<sup>ου</sup> διαιτητή. Στην περίπτωση που δεν υπάρχει εφεδρικός διαιτητής η διοργανώτρια αρχή μαζί με τον εκτελών καθήκοντα 1<sup>ου</sup> διαιτητή θα πρέπει να αποφασίσουν ποιος θα αναλάβει καθήκοντα 2<sup>ου</sup> διαιτητή.

**2. Κατά τη διάρκεια του αγώνα:**

- 2.1 Τη στιγμή της εκτέλεσης του σέρβις ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής ελέγχει τις θέσεις της ομάδας που σερβίρει και ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής ελέγχει τις θέσεις της ομάδας που έχει την υποδοχή. Κατά την εκτέλεση του σέρβις ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει να βρίσκεται στην πλευρά της ομάδας που έχει την υποδοχή. Μετά την εκτέλεση του σέρβις μπορεί να κινείται κατά μήκος της πλάγια γραμμής από την κεντρική γραμμή μέχρι και τη γραμμή επίθεσης. Κατά τη διάρκεια επίθεσης τη μιας ομάδας ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει να βρίσκεται στην πλευρά της αμυνόμενης ομάδας – που προσπαθεί για μπλοκ. Συνεπώς, κατά τη διάρκεια του αγώνα, πρέπει συνεχώς να αλλάζει θέση.
- 2.2 Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής παρακολουθεί συνεχώς την κίνηση της μπάλας και τις επαφές της με παίκτες ή αντικείμενα. Συνεπώς, αυτός πρώτος ελέγχει κατά πόσον το παίξιμο της μπάλας είναι σύμφωνο με τους κανονισμούς. Τη στιγμή του επιθετικού κτυπήματος πρέπει να βλέπει τον επιτιθέμενο και τη μπάλα και να βλέπει με την άκρη του ματιού του προς την πιθανή κατεύθυνση της μπάλας. Εάν η μπάλα κτυπήσει στο φιλέ, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής πρέπει να κοιτάζει προς την κατεύθυνση του κάθετου επιπέδου του φιλέ.
- 2.3 Εάν τα μέλη των ομάδων στους πάγκους ή στις περιοχές προθέρμανσης ενεργούν με τρόπο που είναι ενάντια στους κανονισμούς, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα πρέπει αμέσως να ενημερώσει τον 1<sup>ο</sup> διαιτητή, όταν η μπάλα είναι εκτός παιδιάς. Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής είναι αυτός που εφαρμόζει κυρώσεις.
- 2.4 Όταν ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει λάθος θέσεις στην ομάδα που έχει υποδοχή, αμέσως μετά πρέπει να κάνει την επίσημη χειροσήμανση και να υποδεικνύει επακριβώς τους παίκτες που υπέπεσαν στο σφάλμα.

- 2.5 Σύμφωνα με τους κανονισμούς, το πρώτο σφάλμα πρέπει να τιμωρείται. Λόγω του ότι ο 1<sup>ος</sup> και ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής έχουν διαφορετικούς τομείς ευθύνης, είναι πολύ σημαντικό να σφυρίζουν το σφάλμα αμέσως. Με το σφύριγμα ενός από τους διαιτητές, η φάση τελειώνει (βλ. κανονισμός 8.2 – μπάλα εκτός παιδιάς). Μετά το σφύριγμα του 1<sup>ου</sup> διαιτητή, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής δεν έχει πλέον δικαίωμα να σφυρίξει, λόγω του ότι η φάση τελειώνει με το πρώτο σφύριγμα των διαιτητών. Εάν οι 2 διαιτητές σφυρίζουν ο ένας μετά τον άλλον – για διαφορετικά σφάλματα – προκαλούν σύγχυση στους παίκτες, στο κοινό κτλ.
- 2.6 Είναι συνήθως ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής (το κείμενο των κανονισμών αναφέρει «οι διαιτητές») που εγκρίνει τα αιτήματα για διακοπή του παιχνιδιού αλλά μόνον όταν η μπάλα είναι «εκτός παιδιάς». Σε περίπτωση που ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής δεν αντιληφθεί το αίτημα για διακοπή του παιχνιδιού, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής μπορεί επίσης να το εγκρίνει, βοηθώντας τον 2<sup>ο</sup> διαιτητή.
- 2.7 Εάν κατά τη διάρκεια του αγώνα, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής αντιληφθεί αντιαθλητικές χειρονομίες ή λεκτικές αντιπαραθέσεις μεταξύ αντιπάλων, στην πρώτη ευκαιρία όταν η μπάλα θα βρίσκεται εκτός παιδιάς, θα πρέπει να ενημερώσει τον 1<sup>ο</sup> διαιτητή, ο οποίος θα πρέπει αμέσως να προειδοποιήσει ή να τιμωρήσει τον/τους παίκτη/ες, ανάλογα με τη συμπεριφορά που επέδειξε/αν.
- 2.8 ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ  
Κατά τη διάρκεια επίσημων διοργανώσεων και διοργανώσεων της FIVB, ο τηλεπαρουσιαστής μπορεί να ζητήσει «καθυστέρηση επανάληψης», εάν έχουν γίνει οι απαραίτητες εγκαταστάσεις και με τη σύμφωνη γνώμη της Οργανωτικής Επιτροπής και της Επιτροπής Ελέγχου της FIVB. Η αναγκαία εγκατάσταση είναι μια ηλεκτρική λάμπα, που βρίσκεται στον στυλοβάτη μπροστά από τον 1<sup>ο</sup> διαιτητή, συνδεδεμένη με τον εκπρόσωπο του τηλεπαρουσιαστή, ο οποίος δίνει το σινιάλο για μια μικρή καθυστέρηση, για μια σύντομη επανάληψη της προηγούμενης φάσης, ανάβοντας τη λάμπα. Η διαδικασία αυτή δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί περισσότερες από 8 φορές ανά σετ και δεν επιτρέπεται να καθυστερήσει τον αγώνα ανάμεσα στις φάσεις για περισσότερο από 7 δευτερόλεπτα κάθε φορά.

2.9 ΔΙΑΚΟΠΕΣ (Κανονισμός 18.1)

Ο Κανονισμός αναφέρει:

«Το διάστημα ανάμεσα στο 2<sup>ο</sup> και 3<sup>ο</sup> σετ μπορεί να επιμηκυνθεί μέχρι και τα 10 λεπτά από το αρμόδιο σώμα, μετά από αίτημα της διοργανώτριας αρχής».

Κατά τη διάρκεια αυτής της επιμηκυνμένης διακοπής, οι ομάδες και οι διαιτητές πρέπει να εγκαταλείψουν την περιοχή ελέγχου μετά το 2<sup>ο</sup> σετ και να πάνε στα αποδυτήρια τους. Θα πρέπει να επιστρέψουν στο γήπεδο 3 λεπτά πριν από την έναρξη του 3<sup>ου</sup> σετ.

**Για κανονικές (3λεπτες) διακοπές ανάμεσα στο 1 και το 4<sup>ο</sup> σετ:**

**ΟΜΑΔΕΣ:** Στο τέλος κάθε σετ, οι 6 παίκτες της κάθε ομάδας πηγαίνουν στην τελική γραμμή του γηπέδου τους. Με την εντολή του 1<sup>ου</sup> διαιτητή οι ομάδες αλλάζουν γήπεδα. Οι παίκτες περνούν γύρω από τους στυλοβάτες και πηγαίνουν κατ' ευθείαν στον πάγκο της ομάδας τους.

**ΣΗΜΕΙΩΤΗΣ:** Τη στιγμή που ο διαιτητής σφυρίζει για να τελειώσει η τελευταία φάση του σετ, ο σημειωτής πρέπει να αρχίσει το χρονόμετρο για να χρονομετρήσει το διάστημα μεταξύ των σετ. **2'30** – Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει ή ο σημειωτής πατά την κόρνα.

- ΟΜΑΔΕΣ:** Κατόπιν εντολής του 2<sup>ου</sup> διαιτητή, οι 6 παίκτες που αναγράφονται στο φύλλο αρχικής παράταξης πηγαίνουν κατ' ευθείαν στο γήπεδο.
- ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ:** Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα ελέγξει τις θέσεις των παιχτών με βάση το αντίστοιχο φύλλο αρχικής παράταξης και θα δώσει έγκριση στον ενεργό λίμπερο να μπει στο γήπεδο.  
Ο επαναφορέας μπάλας θα δώσει τη μπάλα στον παίκτη που θα σερβίρει.  
**3'00** – Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει για την εκτέλεση του σέρβις.

#### **Διακοπή πριν από το καθοριστικό σετ**

- ΟΜΑΔΕΣ:** Στο τέλος του σετ πριν το καθοριστικό σετ, οι 6 παίκτες της κάθε ομάδας πηγαίνουν στην τελική γραμμή του γηπέδου τους. Κατόπιν εντολής του 1<sup>ου</sup> διαιτητή, οι ομάδες πηγαίνουν κατ' ευθείαν στους πάγκους τους.
- ΑΡΧΗΓΟΙ:** Πηγαίνουν στο τραπέζι του σημειωτή για την κλήρωση.
- ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ:** Πηγαίνουν στο τραπέζι του σημειωτή για να κάνουν την κλήρωση.  
**2'30** – Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει ή ο σημειωτής πατά την κόρνα.
- ΟΜΑΔΕΣ:** Κατόπιν εντολής του 2<sup>ου</sup> διαιτητή, οι 6 παίκτες που αναγράφονται στο φύλλο αρχικής παράταξης πηγαίνουν κατ' ευθείαν στο γήπεδο.
- ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ:** Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής θα ελέγξει τις θέσεις των παιχτών με βάση τα φύλλα αρχικής παράταξης. Ακολούθως θα δώσει έγκριση στο ενεργό λίμπερο να μπει στο γήπεδο και θα δώσει τη μπάλα στον παίκτη που θα σερβίρει.  
**3'00** – Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει για την εκτέλεση του 1<sup>ου</sup> σέρβις του σετ.

#### **Όταν η ομάδα που προηγείται φτάσει στον 8<sup>ο</sup> πόντο:**

- ΟΜΑΔΕΣ:** Στο τέλος της φάσης, οι 6 παίκτες της κάθε ομάδας πηγαίνουν στην τελική γραμμή του γηπέδου τους. Με τη χειροσήμανση του 1<sup>ου</sup> διαιτητή αλλάζουν γήπεδα χωρίς καθυστέρηση και πηγαίνουν κατ' ευθείαν στο γήπεδο τους.
- ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ:** Ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής ελέγχει τις θέσεις των ομάδων (ποιος παίκτης βρίσκεται στη θέση I της κάθε ομάδας) και ότι ο σημειωτής είναι έτοιμος για το 2<sup>ο</sup> μέρος του σετ και τότε κάνει τη χειροσήμανση στον 1<sup>ο</sup> διαιτητή, ότι όλα είναι έτοιμα για τη συνέχιση του αγώνα.

Κατά τη διάρκεια των ΤΟ, ΤΤΟ και των διακοπών ανάμεσα στα σετς, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής καλεί τους παίκτες να πάνε κοντά στον πάγκο και αφήνει χώρο ούτως ώστε να γήπεδο να σκουπιστεί από τους 6 καθαριστές.

### **3. Μετά τον αγώνα**

Όπως καθορίζει το πρωτόκολλο της FIVB, οι 2 διαιτητές στέκονται μπροστά από την καρέκλα του διαιτητή. Οι παίκτες των 2 ομάδων παρατάσσονται στην τελική γραμμή του γηπέδου τους. Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει, οι 2 ομάδες έρχονται κατά μήκος των πλάγιων γραμμών προς τους διαιτητές, κάνουν χειραγία με τους διαιτητές, μετά περπατώντας κατά μήκος του φιλέ κάνουν χειραγία με τους αντίπαλους και επιστρέφουν στους πάγκους τους. Ο 1<sup>ος</sup> και ο

2<sup>ος</sup> διαιτητής κινούνται κατά μήκος του φιλέ προς το τραπέζι του σημειωτή, ελέγχουν το φύλλο αγώνα, το υπογράφουν και ευχαριστούν τους σημειωτές και τους επόπτες γραμμών για το έργο τους.

Μετά από αυτά το έργο των διαιτητών δεν έχει ολοκληρωθεί! Θα πρέπει να ελέγξουν τη συμπεριφορά των ομάδων από πλευράς αθλητοπρέπειας ακόμα και μετά που έχουν σφυρίξει το τέλος του αγώνα! Έως ότου οι ομάδες βρίσκονται στην περιοχή ελέγχου, οι διαιτητές πρέπει να ελέγχουν κάθε αντιαθλητική συμπεριφορά μετά το τέλος του αγώνα, να την αναφέρουν στον Game Jury President και να την καταγράφουν στο φύλλο αγώνα στο χώρο των παρατηρήσεων ή σε ξεχωριστή έκθεση.

---

## ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΓΩΝΑ

Υπάρχουν 2 εναλλακτικά πρωτόκολλα ανάλογα με το αν η προθέρμανση των ομάδων έγινε σε κανονική αίθουσα προθέρμανσης με μπάλες και φιλέ (εναλλακτικό πρωτόκολλο Α) ή όχι (εναλλακτικό πρωτόκολλο Β).

- A. Για διοργανώσεις της FIVB, παγκόσμιες διοργανώσεις και επίσημες διοργανώσεις όταν οι ομάδες έχουν στη διάθεση τους τουλάχιστον 40 λεπτά για προθέρμανση πριν την έναρξη του αγώνα, σε αίθουσα προθέρμανσης με φιλέ στο ίδιο κτήριο που θα διεξαχθεί ο αγώνας.**

<i>Ωρα</i>	<i>Περιγραφή</i>	<i>Ενέργειες διαιτητών</i>	<i>Ενέργειες ομάδων</i>
	Χρόνος ψυχαγωγίας.	Οι διαιτητές ελέγχουν τις ταμπέλες αλλαγών και όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό για τον αγώνα (φύλλο αγώνα, κόρνα, τζάκετ για τον λίμπερο κτλ) συμπεριλαμβανομένου και του εφεδρικού εξοπλισμού.	Οι ομάδες προθερμαίνονται με μπάλες στην/στις αίθουσα/ες προθέρμανσης. Οι ομάδες δεν επιτρέπεται να εισέλθουν στο γήπεδο πριν από την έναρξη του επίσημου πρωτοκόλλου.
17 λεπτά πριν την έναρξη		1 <sup>ος</sup> και 2 <sup>ος</sup> διαιτητής ελέγχουν το ύψος του φιλέ. Περπατούν έξω από το γήπεδο με τους σημειωτές και τους 4 επόπτες γραμμών για να συναντήσουν τους παίκτες, στη γωνιά έξω από το γήπεδο (Διάγραμμα Β).	Οι ομάδες παρατάσσονται στη γωνιά έξω από το γήπεδο με τους προπονητές τους. Οι ομάδες φορούν τις επίσημες στολές αγώνα.
16 λεπτά πριν την έναρξη	Κλήρωση για επιλογή σέρβις ή γηπέδου.	Ακολουθεί η κλήρωση και ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής ενημερώνει τον σημειωτή για τα αποτελέσματα της. Μετά την κλήρωση και οι 2 διαιτητές περιμένουν μπροστά από τις ομάδες, 2-2 επόπτες γραμμών πίσω από κάθε διαιτητή.	Μετά την κλήρωση, οι αρχηγοί των ομάδων και οι προπονητές υπογράφουν το φύλλο αγώνα που τους το φέρνει ο σημειωτής. Προτού υπογράψει, ο προπονητής πρέπει να υποδείξει τον ενεργό λίμπερο, αν υπάρχουν 2 λίμπερο στη σύνθεση της ομάδας. Μετά τις υπογραφές οι αρχηγοί μπαίνουν στη γραμμή με τους συμπαίκτες τους. Οι προπονητές, βοηθοί προπονητές, γυμναστές και γιατροί των ομάδων πηγαίνουν στους πάγκους τους και τοποθετούν οποιαδήποτε αντικείμενα έχουν πίσω από τους πάγκους της ομάδας τους.
15 λεπτά πριν την έναρξη	Το βοηθητικό προσωπικό του γηπέδου μπαίνει στο γήπεδο και παρουσιάζεται από τον εκφωνητή.		
14 λεπτά πριν την έναρξη	Οι διαιτητές, οι επόπτες γραμμών, οι παραστάτες των σημαιών και οι ομάδες	Ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής προηγείται της ομάδας Α και ο 2 <sup>ος</sup> διαιτητής προηγείται της ομάδας Β. Οι διαιτητές και 2-2 οι επόπτες γραμμών στέκονται κοντά στο φιλέ με πρόσωπο στην κεντρική	Οι εθνικές σημαίες προηγούνται των ομάδων καθώς μπαίνουν στον αγωνιστικό χώρο. Οι ομάδες συνεχίζουν να περπατούν μέχρις ότου σχηματίσουν μια γραμμή (με πρόσωπο στην κεντρική

	μπαίνουν στο γήπεδο και στέκονται ο ένας δίπλα στον άλλο στο κέντρο του γηπέδου, με πρόσωπο στο τραπέζι του σημειωτή.	κάμερα που βρίσκεται δίπλα από το τραπέζι του σημειωτή.  <b>Βλ. Διάγραμμα Β</b>	κάμερα και το τραπέζι του σημειωτή). Ο αρχηγός προηγείται της ομάδας του, ακολουθούμενος από τον ενεργό λίμπερο. Ο αντικαταστάτης λίμπερο θα είναι ο τελευταίος παίχτης της ομάδας. Οι παραστάτες των σημαίων στέκονται με πρόσωπο στην πλάγια γραμμή στο κέντρο του γηπέδου. Αυτός που βρίσκεται πιο κοντά στο τραπέζι του σημειωτή θα σταθεί ακριβώς στη γωνιά της γραμμής επίθεσης και της πλάγιας γραμμής.
12.30 λεπτά πριν την έναρξη	Χειρανίες	Ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει αμέσως μετά την παρουσίαση του αγώνα από τον εκφωνητή. Μετά τις χειρανίες οι διαιτητές και οι επόπτες γραμμών πηγαίνουν στο τραπέζι του σημειωτή.	Οι παίχτες κάνουν χειρανία αμέσως αφού ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει. Οι παραστάτες των σημαίων βγαίνουν από το γήπεδο μαζί με τις σημαίες τους. Μετά τις χειρανίες οι ομάδες πηγαίνουν στους πάγκους τους.
12 λεπτά πριν την έναρξη	Επίσημη προθέρμανση.  Φύλλα αρχικής παράταξης για το 1ο σετ.	Ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει για να ανακοινώσει την έναρξη της επίσημης προθέρμανσης στο φιλέ για τις ομάδες (6 λεπτά). Ο 2 <sup>ος</sup> διαιτητής διασφαλίζει ότι ο προπονητής ή ο βοηθός προπονητής κάθε ομάδας θα δώσει τουλάχιστον 2 φύλλα αρχικής παράταξης για το 1 <sup>ο</sup> σετ. Ο 2 <sup>ος</sup> διαιτητής δίνει αμέσως το 1 <sup>ο</sup> αντίγραφο (2 αν υπάρχουν περισσότερα από 2 φύλλα αρχικής παράταξης) στον Game Jury President και το άλλο στον σημειωτή. Ο Game Jury President είναι ο μόνος που επιτρέπεται να διαβιβάσει τα φύλλα αρχικής παράταξης στον τηλε-παρουσιαστή και στον VIS runner. Κατά τη διάρκεια της επίσημης προθέρμανσης οι διαιτητές ελέγχουν τις μπάλες του αγώνα και δίνουν τις απαραίτητες οδηγίες στους σημειωτές, στους επόπτες γραμμών και στο βοηθητικό προσωπικό του γηπέδου.	Οι ομάδες αρχίζουν την προθέρμανση στο φιλέ (6 λεπτά). Οι ομάδες φορούν την επίσημη στολή αγώνα κατά τη διάρκεια της προθέρμανσης.
6 λεπτά πριν την έναρξη	Τέλος της επίσημης προθέρμανσης.	Ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει για να ανακοινώσει το τέλος της επίσημης προθέρμανσης και οι 2 διαιτητές ζητούν την έγκριση του Game Jury President για την έναρξη του αγώνα.	Οι παίχτες επιστρέφουν στους πάγκους στο τέλος της προθέρμανσης.
5 λεπτά πριν την	Ανάκρουση εθνικών ύμνων	Οι διαιτητές στέκονται στην πλάγια γραμμή μπροστά από το	Οι ομάδες στέκονται στην πλάγια γραμμή μπροστά από το τραπέζι

έναρξη	(45 δευτερόλεπτα έκαστος)	τραπέζι του σημειωτή και μπαίνουν από το κέντρο του γηπέδου. Γυρνούν με πρόσωπο στο τραπέζι του σημειωτή. Ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει αμέσως μετά το τέλος της ανάκρουσης των εθνικών ύμνων.	του σημειωτή και μπαίνουν από το κέντρο του γηπέδου μαζί με τους διαιτητές. Γυρνούν με πρόσωπο στο τραπέζι του σημειωτή. Οι παραστάτες των σημαίων ακολουθούν τις ομάδες και παρατάσσονται πλάγια στο κέντρο του γηπέδου. Αυτός που βρίσκεται πιο κοντά στο τραπέζι του σημειωτή θα σταθεί ακριβώς στη γωνιά της γραμμής επίθεσης με την πλάγια γραμμή. Κατά την ανάκρουση των αντίστοιχων εθνικών ύμνων οι παραστάτες σηκώνουν τις σημαίες σε γωνία 45°. Μετά τους εθνικούς ύμνους: • οι παραστάτες των σημαίων αποχωρούν μαζί με τις σημαίες. • οι ομάδες πηγαίνουν στους πάγκους τους και ετοιμάζονται για την παρουσίαση. Ο προπονητής, βοηθός προπονητής, γυμναστής, γιατρός ομάδας, 6 αρχικοί παίκτες και ο ενεργός λίμπερο κάθονται στον πάγκο, ενώ οι άλλοι παίκτες βρίσκονται ή κοντά στον πάγκο ή στην περιοχή προθέρμανσης.
3 λεπτά πριν την έναρξη	Πρώτο σάλπισμα.		
	Παρουσίαση των διαιτητών.	Οι 2 διαιτητές με την ανάκρουση του σαλπίσματος πηγαίνουν στο κέντρο του γηπέδου κοντά στο φιλέ, με πρόσωπο στο τραπέζι του σημειωτή και τους παρουσιάζει ο εκφωνητής. Μετά την παρουσίαση, οι διαιτητές κάνουν χειραψία, ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής πηγαίνει στην καρτέλα του και ο 2 <sup>ος</sup> διαιτητής πηγαίνει μπροστά από το τραπέζι του σημειωτή.	
2.30 λεπτά πριν την έναρξη	Δεύτερο σάλπισμα.		
Αμέσως μετά την παρουσίαση των αρχικών παιχτών, του ενεργού λίμπερο και των προπονητών		Ο 2 <sup>ος</sup> διαιτητής μοιράζει τις μπάλες αγώνα στους επαναφορείς μπάλας 2 και 5 και ελέγχει τις θέσεις των παιχτών με βάση τα αντίστοιχα φύλλα αρχικής παράταξης. Ακολουθώς εξουσιοδοτεί τον ενεργό λίμπερο να μπει στο γήπεδο. Ρωτά τον σημειωτή εάν έχει ολοκληρώσει τον έλεγχο και αν	

		είναι έτοιμος για την έναρξη του αγώνα. Ακολούθως δίνει μια μπάλα αγώνα στον παίκτη που θα σερβίρει και υψώνει τα 2 του χέρια, με πρόσωπο στον 1 <sup>ο</sup> διαιτητή, υποδεικνύοντας του ότι είναι έτοιμος για την έναρξη του αγώνα.	
0.0 λεπτά πριν την έναρξη		Για την έναρξη του αγώνα ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει για να εξουσιοδοτήσει την εκτέλεση του 1 <sup>ου</sup> σέρβις.	

**ΣΗΜΕΙΩΣΗ:** Όλοι οι αγώνες θα αρχίζουν σύμφωνα με το δημοσιευθέν πρόγραμμα. Παρόλ' αυτά, σε περίπτωση που ο προηγούμενος αγώνας διαρκέσει περισσότερο από το αναμενόμενο, το επίσημο πρωτόκολλο θα αρχίσει μόνο αφού το γήπεδο καθαριστεί και η διαχείριση του προηγούμενου παιχνιδιού έχει ολοκληρωθεί. Οι διαιτητές θα ενημερώσουν τους 2 προπονητές για την ώρα έναρξης του αγώνα, αφού συμβουλευτούν τον Game Jury President και τον Referee Delegate.

**B. Για διοργανώσεις της FIVB, παγκόσμιες διοργανώσεις και επίσημες διοργανώσεις, όπου ο διοργανωτής δεν μπορεί να παρέχει στις ομάδες ξεχωριστές αίθουσες προθέρμανσης πριν από τον αγώνα, στο ίδιο κτήριο που θα διεξαχθεί ο αγώνας.**

<i>Ωρα</i>	<i>Περιγραφή</i>	<i>Ενέργειες διαιτητών</i>	<i>Ενέργειες ομάδων</i>
	Χρόνος ψυχαγωγίας.	Οι διαιτητές ελέγχουν τις ταμπέλες αλλαγών και όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό για τον αγώνα (φύλλο αγώνα, κόρνα, τζάκετ για τον λίμπερο κτλ) συμπεριλαμβανομένου και του εφεδρικού εξοπλισμού.	Οι ομάδες δεν επιτρέπεται να εισέλθουν στον γήπεδο πριν από την έναρξη του επίσημου πρωτοκόλλου.
31 λεπτά πριν την έναρξη		1 <sup>ος</sup> και 2 <sup>ος</sup> διαιτητής ελέγχουν το ύψος του φιλέ. Περπατούν έξω από το γήπεδο με τους σημειωτές και τους 4 επόπτες γραμμών για να συναντήσουν τους παίκτες, στη γωνιά έξω από το γήπεδο (Διάγραμμα Β).	Οι ομάδες παρατάσσονται στη γωνιά έξω από το γήπεδο με τους προπονητές τους. Οι ομάδες φορούν τις επίσημες στολές αγώνα.
30 λεπτά πριν την έναρξη	Κλήρωση για επιλογή σέρβις ή γηπέδου.	Ακολουθεί η κλήρωση και ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής ενημερώνει τον σημειωτή για τα αποτελέσματα της. Μετά την κλήρωση και οι 2 διαιτητές περιμένουν μπροστά από τις ομάδες, 2-2 επόπτες γραμμών πίσω από κάθε διαιτητή.	Μετά την κλήρωση, οι αρχηγό των ομάδων και οι προπονητές υπογράφουν το φύλλο αγώνα που τους το φέρνει ο σημειωτής. Προτού υπογράψει, ο προπονητής πρέπει να υποδείξει τον ενεργό λίμπερο, αν υπάρχουν 2 λίμπερο στη σύνθεση της ομάδας. Μετά τις υπογραφές οι αρχηγό μπαίνουν στη γραμμή με τους συμπαίκτες τους. Οι προπονητές, βοηθοί προπονητές, γυμναστές και γιατροί των ομάδων πηγαίνουν στους πάγκους τους και τοποθετούν οποιαδήποτε αντικείμενα έχουν πίσω από τους πάγκους της ομάδας τους.
29 λεπτά πριν την έναρξη	Το βοηθητικό προσωπικό του γηπέδου μπαίνει στο γήπεδο και παρουσιάζεται από τον εκφωνητή.		
28 λεπτά πριν την έναρξη	Οι διαιτητές, οι επόπτες γραμμών, οι παραστάτες των σημαιών και οι ομάδες μπαίνουν στο γήπεδο και στέκονται ο ένας δίπλα στον άλλο στο κέντρο του γηπέδου, με	Ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής προηγείται της ομάδας Α και ο 2 <sup>ος</sup> διαιτητής προηγείται της ομάδας Β. Οι διαιτητές και 2-2 οι επόπτες γραμμών στέκονται κοντά στο φιλέ με πρόσωπο στην κεντρική κάμερα που βρίσκεται δίπλα από το τραπέζι του σημειωτή.  <b>Βλ. Διάγραμμα Β</b>	Οι εθνικές σημαίες προηγούνται των ομάδων καθώς μπαίνουν στον αγωνιστικό χώρο. Οι ομάδες συνεχίζουν να περπατούν μέχρις ότου σχηματίσουν μια γραμμή (με πρόσωπο στην κεντρική κάμερα και το τραπέζι του σημειωτή). Ο αρχηγός προηγείται της ομάδας του, ακολουθούμενος από τον ενεργό λίμπερο. Ο αντικαταστάτης λίμπερο θα είναι ο τελευταίος παίκτης της ομάδας.

	πρόσωπο στο τραπέζι του σημειωτή.		Οι παραστάτες των σημαίων στέκονται με πρόσωπο στην πλάγια γραμμή στο κέντρο του γηπέδου. Αυτός που βρίσκεται πιο κοντά στο τραπέζι του σημειωτή θα σταθεί ακριβώς στη γωνιά της γραμμής επίθεσης και της πλάγιας γραμμής.
26.30 λεπτά πριν την έναρξη	Χειραψίες	Ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει αμέσως μετά την παρουσίαση του αγώνα από τον εκφωνητή. Μετά τις χειραψίες οι διαιτητές και οι επόπτες γραμμών πηγαίνουν στο τραπέζι του σημειωτή.	Οι παίκτες κάνουν χειραψία αμέσως αφού ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει. Οι παραστάτες των σημαίων βγαίνουν από το γήπεδο μαζί με τις σημαίες τους. Μετά τις χειραψίες οι ομάδες πηγαίνουν στους πάγκους τους.
26 λεπτά πριν την έναρξη	Προθέρμανση.		Οι ομάδες προθερμαίνονται στο γήπεδο με μπάλες, αλλά όχι στο φιλέ.
16 λεπτά πριν την έναρξη	Επίσημη προθέρμανση.  Φύλλα αρχικής παράταξης για το 1ο σετ.	Ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει για να ανακοινώσει την έναρξη της επίσημης προθέρμανσης στο φιλέ για τις ομάδες (10 λεπτά). Ο 2 <sup>ος</sup> διαιτητής διασφαλίζει ότι ο προπονητής ή ο βοηθός προπονητής κάθε ομάδας θα δώσει τουλάχιστον 2 φύλλα αρχικής παράταξης για το 1 <sup>ο</sup> σετ. Ο 2 <sup>ος</sup> διαιτητής δίνει αμέσως το 1 <sup>ο</sup> αντίγραφο (2 αν υπάρχουν περισσότερα από 2 φύλλα αρχικής παράταξης) στον Game Jury President και το άλλο στον σημειωτή. Ο Game Jury President είναι ο μόνος που επιτρέπεται να διαβιβάσει τα φύλλα αρχικής παράταξης στον τηλε-παρουσιαστή και στον VIS runner. Κατά τη διάρκεια της επίσημης προθέρμανσης οι διαιτητές ελέγχουν τις μπάλες του αγώνα και δίνουν τις απαραίτητες οδηγίες στους σημειωτές, στους επόπτες γραμμών και στο βοηθητικό προσωπικό του γηπέδου.	Οι ομάδες αρχίζουν την προθέρμανση στο φιλέ (10 λεπτά). Οι ομάδες φορούν την επίσημη στολή αγώνα κατά τη διάρκεια της προθέρμανσης.
6 λεπτά πριν την έναρξη	Τέλος της επίσημης προθέρμανσης.	Ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει για να ανακοινώσει το τέλος της επίσημης προθέρμανσης και οι 2 διαιτητές ζητούν την έγκριση του Game Jury President για την έναρξη του αγώνα.	Οι παίκτες επιστρέφουν στους πάγκους στο τέλος της προθέρμανσης.
5 λεπτά πριν την έναρξη	Ανάκρουση εθνικών ύμνων (45	Οι διαιτητές στέκονται στην πλάγια γραμμή μπροστά από το τραπέζι του σημειωτή και	Οι ομάδες στέκονται στην πλάγια γραμμή μπροστά από το τραπέζι του σημειωτή και μπαίνουν από το

	δευτερόλεπτα έκαστος)	μπαίνουν από το κέντρο του γηπέδου. Γυρνούν με πρόσωπο στο τραπέζι του σημειωτή. Ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει αμέσως μετά το τέλος της ανάκρουσης των εθνικών ύμνων.	κέντρο του γηπέδου μαζί με τους διαιτητές. Γυρνούν με πρόσωπο στο τραπέζι του σημειωτή. Οι παραστάτες των σημαιών ακολουθούν τις ομάδες και παρατάσσονται πλάγια στο κέντρο του γηπέδου. Αυτός που βρίσκεται πιο κοντά στο τραπέζι του σημειωτή θα σταθεί ακριβώς στη γωνία της γραμμής επίθεσης με την πλάγια γραμμή. Κατά την ανάκρουση των αντίστοιχων εθνικών ύμνων οι παραστάτες σηκώνουν τις σημαίες σε γωνία 45°. Μετά τους εθνικούς ύμνους: <ul style="list-style-type: none"> <li>•• οι παραστάτες των σημαιών αποχωρούν μαζί με τις σημαίες.</li> <li>•• οι ομάδες πηγαίνουν στους πάγκους τους και ετοιμάζονται για την παρουσίαση.</li> </ul> Ο προπονητής, βοηθός προπονητής, γυμναστής, γιατρός ομάδας, 6 αρχικοί παίκτες και ο ενεργός λίμπερο κάθονται στον πάγκο, ενώ οι άλλοι παίκτες βρίσκονται ή κοντά στον πάγκο ή στην περιοχή προθέρμανσης.
3 λεπτά πριν την έναρξη	Πρώτο σάλπισμα.		
	Παρουσίαση των διαιτητών.	Οι 2 διαιτητές με την ανάκρουση του σαλπίσματος πηγαίνουν στο κέντρο του γηπέδου κοντά στο φιλέ, με πρόσωπο στο τραπέζι του σημειωτή και τους παρουσιάζει ο εκφωνητής. Μετά την παρουσίαση, οι διαιτητές κάνουν χειραψία, ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής πηγαίνει στην καρέκλα του και ο 2 <sup>ος</sup> διαιτητής πηγαίνει μπροστά από το τραπέζι του σημειωτή.	
2.30 λεπτά πριν την έναρξη	Δεύτερο σάλπισμα.		
	Παρουσίαση των αρχικών παιχτών, του ενεργού λίμπερο και του προπονητή.		Με την ανακοίνωση του ονόματος του, κάθε αρχικός παίκτης και ο ενεργός λίμπερο της ομάδας Α μπαίνει στο γήπεδο κουνώντας τα χέρια του. Παρουσίαση του προπονητή της ομάδας Α. Παρόμοια παρουσίαση της ομάδας Β. Οι αναπληρωματικοί παίκτες θα παρουσιάζονται καθώς μπαίνουν στο γήπεδο σαν αλλαγές.
Αμέσως μετά την		Ο 2 <sup>ος</sup> διαιτητής μοιράζει τις μπάλες αγώνα στους	

παρουσίαση των αρχικών παιχτών, του ενεργού λίμπερο και των προπονητών		επαναφορείς μπάλας 2 και 5 και ελέγχει τις θέσεις των παιχτών με βάση τα αντίστοιχα φύλλα αρχικής παράταξης. Ακολούθως εξουσιοδοτεί τον ενεργό λίμπερο να μπει στο γήπεδο. Ρωτά τον σημειωτή εάν έχει ολοκληρώσει τον έλεγχο και αν είναι έτοιμος για την έναρξη του αγώνα. Ακολούθως δίνει μια μπάλα αγώνα στον παίχτη που θα σερβίρει και υψώνει τα 2 του χέρια, με πρόσωπο στον 1 <sup>ο</sup> διαιτητή, υποδεικνύοντας του ότι είναι έτοιμος για την έναρξη του αγώνα.	
0.0 λεπτά πριν την έναρξη		Για την έναρξη του αγώνα ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής σφυρίζει για να εξουσιοδοτήσει την εκτέλεση του 1 <sup>ου</sup> σέρβις.	

**ΣΗΜΕΙΩΣΗ:** Όλοι οι αγώνες θα αρχίζουν σύμφωνα με το δημοσιευθέν πρόγραμμα. Παρόλ' αυτά, σε περίπτωση που ο προηγούμενος αγώνας διαρκέσει περισσότερο από το αναμενόμενο, το επίσημο πρωτόκολλο θα αρχίσει μόνο αφού το γήπεδο καθαριστεί και η διαχείριση του προηγούμενου παιχνιδιού έχει ολοκληρωθεί. Οι διαιτητές θα ενημερώσουν τους 2 προπονητές για την ώρα έναρξης του αγώνα, αφού συμβουλευτούν τον Game Jury President και τον Referee Delegate.

**Κείμενο του εκφωνητή για το Πρωτόκολλο του αγώνα**

Ωρα *ΔΠ Α	Ωρα *ΔΠ Β	Περιγραφή
15'	29'	<b>(Μπαίνει μέσα το Βοηθητικό Προσωπικό του γηπέδου).</b> Κυρίες και Κύριοι, παρακαλώ υποδεχτείτε το βοηθητικό προσωπικό του γηπέδου γι' αυτόν τον αγώνα.
14'	28'	<b>(Μπαίνουν μέσα οι ομάδες)</b> <b>Αμέσως μετά που οι ομάδες παραταχθούν:</b> Καλημέρα/Καλό απόγευμα, Κυρίες και Κύριοι υποδεχτείτε στην _____ (Όνομα της διοργάνωσης) Αγώνας υπ' αριθμό _____ ανάμεσα στις _____ και _____
12'	16'	Τώρα, θα έχουμε την επίσημη προθέρμανση στο φιλέ.
5'	5'	<b>(Μπαίνουν μέσα οι ομάδες)</b>  <b>Αμέσως μετά που οι ομάδες παραταχθούν:</b>  Παρακαλώ εγερθείτε για τον εθνικό ύμνο της (Ομάδα Α). Και τώρα ο εθνικός ύμνος της (Ομάδα Β). ◀
3'	3'	<b>(Πρώτο ΣΑΛΠΙΣΜΑ) ◀</b> <b>Παρουσίαση των Διεθνών Διαιτητών.</b> Ο 1 <sup>ος</sup> διαιτητής είναι ο/η Κύριος/Κυρία _____ από _____ Ο 2 <sup>ος</sup> διαιτητής είναι ο/η Κύριος/Κυρία _____ από _____
2.30'	2.30'	<b>(Δεύτερο ΣΑΛΠΙΣΜΑ) ◀</b> Παρουσίαση των αρχικών παιχτών, των λίμπερο και των προπονητών. Παρουσίασε πρώτα την ομάδα Α – την ομάδα στα αριστερά σου – και ακολούθως την ομάδα Β. Στην περίπτωση που η ομάδα Α είναι η οικοδεσπότηρια (τοπική) ομάδα, παρουσίασε πρώτα την ομάδα Β.

\*ΔΠ (Διεθνές Πρωτόκολλο – Εναλλακτικό Α ή Β)

**Έλεγε τις πιο κάτω πληροφορίες με τον Σημειωτή**

Ομάδα: _____	Ομάδα: _____
Αρ. <input type="checkbox"/> _____	Αρ. <input type="checkbox"/> _____
Αρ. <input type="checkbox"/> _____	Αρ. <input type="checkbox"/> _____
Αρ. <input type="checkbox"/> _____	Αρ. <input type="checkbox"/> _____
Αρ. <input type="checkbox"/> _____	Αρ. <input type="checkbox"/> _____
Αρ. <input type="checkbox"/> _____	Αρ. <input type="checkbox"/> _____
Αρ. <input type="checkbox"/> _____	Αρ. <input type="checkbox"/> _____
Αρ. <input type="checkbox"/> _____	Αρ. <input type="checkbox"/> _____
Αρ. <input type="checkbox"/> _____	Αρ. <input type="checkbox"/> _____
Αρ. <input type="checkbox"/> _____	Αρ. <input type="checkbox"/> _____
Αρ. <input type="checkbox"/> _____	Αρ. <input type="checkbox"/> _____
Αρ. <input type="checkbox"/> _____	Αρ. <input type="checkbox"/> _____
Αρ. <input type="checkbox"/> _____	Αρ. <input type="checkbox"/> _____
Αρ. <input type="checkbox"/> _____	Αρ. <input type="checkbox"/> _____

Ενεργός Λίμπερο Αρ. \_\_ Όνομα \_\_\_\_  
Αντικ/της Λίμπερο Αρ. \_\_ Όνομα \_\_\_\_  
Προπονητής Κοσ/Κα \_\_\_\_\_

Ενεργός Λίμπερο Αρ. \_\_ Όνομα \_\_\_\_  
Αντικ/της Λίμπερο Αρ. \_\_ Όνομα \_\_\_\_  
Προπονητής Κοσ/Κα \_\_\_\_\_

<b>ΤΤΟ</b>	<b>Το Πρώτο/Δεύτερο Τεχνικό Τάιμ-άουτ Τέλος του Πρώτου/Δεύτερου Τεχνικού Τάιμ-άουτ</b>
<b>ΤΟ</b>	<b>Τάιμ-άουτ από _____ (Ομάδα)</b>
<b>Αλλ.</b>	<b>Αλλαγή από _____ (Ομάδα), Αριθμός ____ έξω, Αριθμός ____ Όνομα _____ μέσα</b>

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ**

- Άφιξη πριν από τη διοργάνωση  
Οι διαιτητές πρέπει να φτάσουν στη διοργανώτρια πόλη όπως υποδεικνύεται στον ορισμό τους, αλλά όχι αργότερα από 72 ώρες (3 μέρες) πριν από την έναρξη του πρώτου αγώνα. Πρέπει να πάρουν την επίσημη στολή μαζί τους.
- Κλινικές  
Θεωρητικές και πρακτικές κλινικές για διαιτητές θα πραγματοποιούνται πριν από την έναρξη της διοργάνωσης με τη συμμετοχή διαιτητών, σημειωτών, εποπτών γραμμών, καθαριστών, επαναφορέων μπάλας και εκφωνητών αγώνων.
- Σχόλια περί διαιτησίας  
Θα πραγματοποιείται καθημερινά συνάντηση με τα μέλη της Υποεπιτροπής Διαιτησίας. Εκεί οι διαιτησίες των προηγούμενων αγώνων θα αναλύονται και, τόσο τα λάθη, όσο και τα καλά στοιχεία θα τονίζονται με σκοπό τη σταθεροποίηση και την ομοιομορφία της τεχνικής ποιότητας της διαιτησίας σε υψηλό επίπεδο.
- Πληροφορίες για τους ορισμούς  
Υπό κανονικές συνθήκες οι ορισμοί θα ανακοινώνονται στον 1<sup>ο</sup>, 2<sup>ο</sup> και εφεδρικό διαιτητή:
  - 1) 12 ώρες προηγουμένως ή
  - 2) 45' (σαράντα-πέντε λεπτά) πριν από την έναρξη του αγώνα.Αυτή η διαδικασία υποχρεώνει όλους τους διαιτητές να είναι διαθέσιμοι φορώντας τις στολές τους στο δωμάτιο των διαιτητών.
- Έλεγχος οινοπνεύματος  
Αφού ενημερωθούν επίσημα για τον ορισμό τους, ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής, ο 2<sup>ος</sup> διαιτητής, ο εφεδρικός διαιτητής, οι σημειωτές και οι επόπτες γραμμών θα πρέπει να υποβληθούν στον έλεγχο οινοπνεύματος που θα γίνεται με τυχαίο σύστημα, από τον ορισμένο γιατρό και στην παρουσία του μέλους της Υποεπιτροπής Διαιτησίας.
- Συμπεριφορά  
Η FIVB έχει εμπιστοσύνη στον κάθε διαιτητή που ορίζει στις διάφορες διοργανώσεις.  
Οι διαιτητές που είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση των αγώνων κατά τη διάρκεια τη διοργάνωσης πρέπει να δείχνουν υποδειγματική συμπεριφορά κατά τη διάρκεια της διοργάνωσης, από τη στιγμή της άφιξης μέχρι και την αναχώρηση από την/τις πόλη/εις που φιλοξενεί/ούν τη διοργάνωση.  
Πρέπει να τηρούν αυστηρά το πρόγραμμα όλων των δραστηριοτήτων, όπως τις έχει ορίσει η Υποεπιτροπή Διαιτησίας και να διατηρούν την καλή εικόνα των διαιτητών εντός και εκτός των αθλητικών εγκαταστάσεων.  
Η Υποεπιτροπή Διαιτησίας έχει τη δυνατότητα να απαλλάξει από τα καθήκοντα του, ακόμη και να αποκλείσει, αναλόγως του παραπτώματος, οποιοδήποτε μέλος του σώματος των διαιτητών, του οποίου η συμπεριφορά δεν είναι του απαιτούμενου επιπέδου.

## ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΚΡΙΤΩΝ

Κατά τη διάρκεια επίσημων διεθνών διοργανώσεων, ένα συμβούλιο κριτών μπορεί να συγκληθεί μετά από αίτημα του Game Jury President.

### *ΣΚΟΠΟΣ*

Το συμβούλιο των κριτών έχει επίσημη εξουσιοδότηση από την FIVB να επιλύει προβλήματα που προκύπτουν κατά τη διάρκεια του αγώνα προς ομαλοποίηση της κατάστασης, σύμφωνα με τους κανονισμούς και τις οδηγίες της FIVB.

### *ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ*

- Έφεση στο συμβούλιο των κριτών  
Προπονητής ή μέλος της Επιτροπής Ελέγχου μπορεί να παραπέμψει μια περίπτωση στον Game Jury President ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια του αγώνα, μόλις αντιληφθεί μια περίπτωση ή μια απόφαση που δεν είναι σύμφωνες με τις οδηγίες ή τους κανονισμούς.

Τέτοιες περιπτώσεις αφορούν σε:

α) Λανθασμένη απόφαση από πλευράς του διαιτητή, που δεν εφάρμοσε σωστά τους κανονισμούς ή δεν εφάρμοσε τα συνεπακόλουθα των αποφάσεων του.

β) Λανθασμένη απόφαση από πλευράς του σημειωτή, ο οποίος έκανε λάθος σχετικά με τη σειρά περιστροφής των ομάδων ή στην τήρηση του σκορ.

Περιπτώσεις που δεν μπορούν να εφεσιβληθούν

Δεν μπορεί να θεωρηθεί εφέσιμη απόφαση διαιτητή που τιμωρεί μια ενέργεια του παίκτη κατά τη διάρκεια μιας φάσης ή μια απρεπή συμπεριφορά.

Προπονητής που υποβάλλει έφεση για περιπτώσεις που δεν μπορούν να εφεσιβληθούν θα τιμωρείται με ποινή (κίτρινη κάρτα). Σε περίπτωση που το επαναλάβει, ο προπονητής θα αποκλείεται από τον αγώνα.

- Αποδοχή της καταγγελίας  
Ο Game Jury President εξετάζει την καταγγελία και, αν την κρίνει έγκυρη, συγκαλεί το συμβούλιο των κριτών.
- Σύνθεση
  - α) Σε περίπτωση καταγγελίας που αφορά απόφαση διαιτητή, ο Game Jury President ζητά από τον refereeing delegate και τον 1<sup>ο</sup> διαιτητή να παραστούν στο συμβούλιο.
  - β) Σε περίπτωση καταγγελίας που αφορά απόφαση του σημειωτή, ο Game Jury President ζητά από τον refereeing delegate να παραστεί στο συμβούλιο και καλεί τον σημειωτή να κάνει μια αναφορά. Ο σημειωτής δεν αποτελεί μέλος του συμβουλίου των κριτών.
  - γ) Κανένα άλλο πρόσωπο δεν έχει το δικαίωμα συμμετοχής στο συμβούλιο των κριτών. Παρόλ' αυτά ο Game Jury President μπορεί να συλλέξει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες.
- Διακοπή του αγώνα  
Μόλις η καταγγελία γίνει αποδεκτή από τον Game Jury President, ο αγώνας διακόπτεται:

α) Ο 1<sup>ος</sup> διαιτητής εξουσιοδοτεί τις ομάδες να εγκαταλείψουν το γήπεδο και να πάνε στους πάγκους τους, αλλά δεν επιτρέπεται να εγκαταλείψουν τον αγωνιστικό χώρο.

β) *Εξέταση της καταγγελίας*

\* Στην περίπτωση καταγγελίας που αφορά σε απόφαση διαιτητή, ο Game Jury President ακούει τον διαιτητή, ο οποίος κάνει μια αναφορά στους βασικούς λόγους της απόφασης του που αφορούν στην εφαρμογή των κανονισμών.

Σύμφωνα με τους κανονισμούς, ο Game Jury President αφού συμβουλευτεί τον Referee Delegate αποφασίζει:

- να απορρίψει την καταγγελία ή
- να κάνει αποδεκτή την καταγγελία και να ανατρέψει την απόφαση του διαιτητή.

\* Στην περίπτωση καταγγελίας που αφορά σε απόφαση του σημειωτή, το συμβούλιο των κριτών παίρνει το φύλλο αγώνα και το εξετάζει ούτως ώστε να γνωρίζει τον λόγο της καταγγελίας.

Ο Game Jury President μπορεί να καλέσει τον statistical evaluator Supervisor (VIS), ο οποίος θα παρέχει τις αναγκαίες πληροφορίες.

Ο Game Jury President μπορεί να ζητήσει κάθε πληροφορία από το σώμα των διαιτητών και να μελετήσει βιντεοταινίες.

Σε περίπτωση που η καταγγελία γίνει αποδεκτή, το φύλλο αγώνα διορθώνεται και το σκορ τροποποιείται εάν χρειάζεται.

\* Εάν η περίπτωση δεν καλύπτεται από τους κανονισμούς, ο Game Jury President παίρνει την απόφαση αφού ακούσει τα άλλα μέλη.

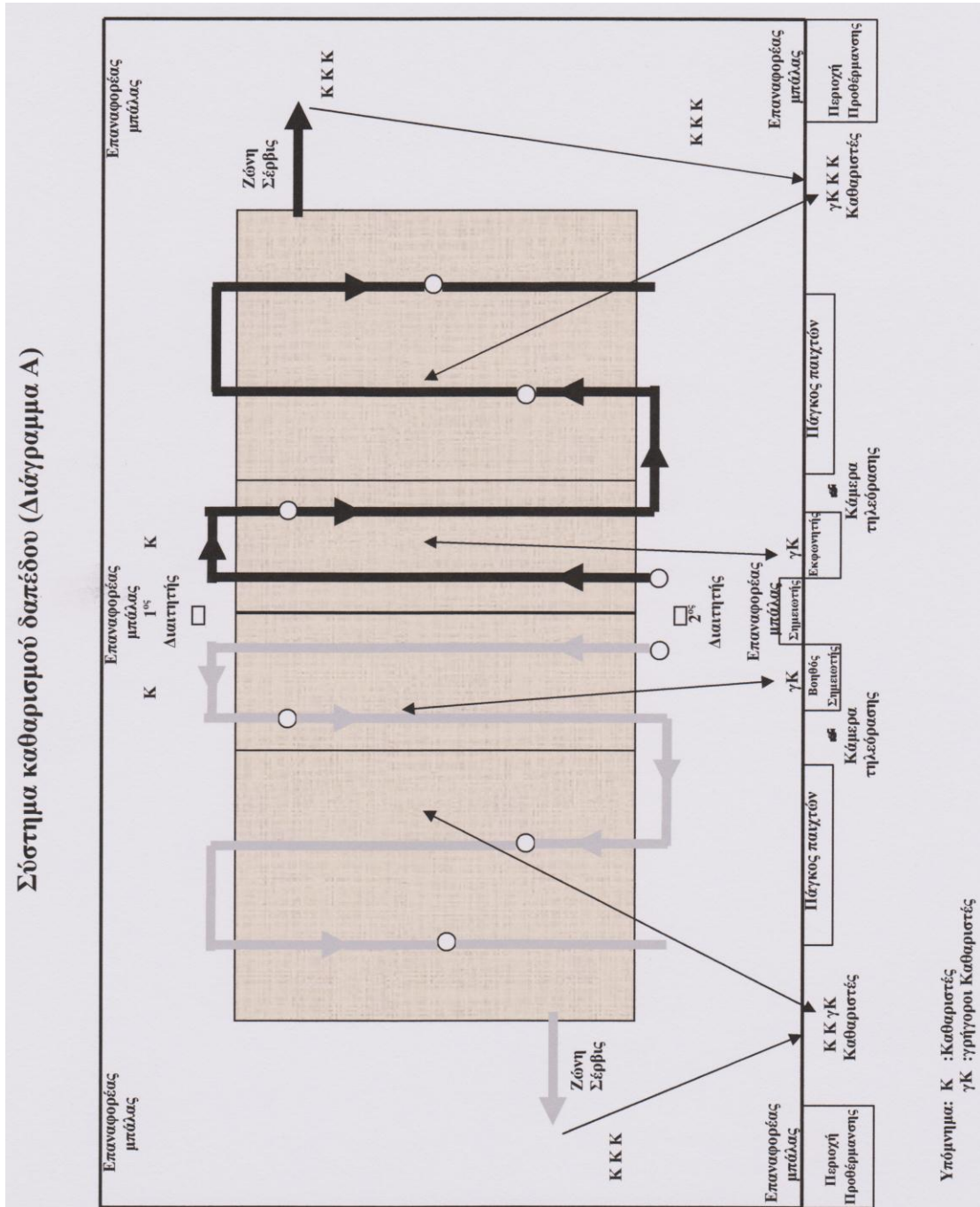
• **Επανάραξη του αγώνα**

Η απόφαση ανακοινώνεται στους διαιτητές, σημειωτές, προπονητές, αρχηγούς των ομάδων και τον εκφωνητή, ο οποίος πληροφορεί τους θεατές.

Στην περίπτωση που η καταγγελία δεν γίνει αποδεκτή, ο αγώνας επαναρχίζει μετά την εφαρμογή της απόφασης του διαιτητή ή με τις ίδιες θέσεις και το ίδιο σκορ.

Στην περίπτωση που η καταγγελία γίνει αποδεκτή, η απόφαση του διαιτητή ή του σημειωτή ανατρέπεται. Ο αγώνας συνεχίζεται με τις καινούργιες θέσεις ή με το καινούργιο σκορ.

**Διάγραμμα Α**



**Διάγραμμα Β**

